

Piotr Chmielowiec

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Łańcucie w latach 1944–1956

Pierwsze wzmianki o Powiatowym Urzędzie Bezpieczeństwa Publicznego (PUBP) w Łańcucie zawarte są w rozkazie personalnym nr 1 z 7 września 1944 r. podpisanym przez pełnomocnika kierownika Resortu Bezpieczeństwa Publicznego, mjr. Mieczysława Broniatowskiego¹. W dokumencie zamieszczono skład kierownictwa Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego (WUBP) w Rzeszowie oraz nazwiska osób mających utworzyć placówki aparatu bezpieczeństwa w powiatach. Na mocy tego rozkazu zadanie organizacji podstawowych komórek urzędu bezpieczeństwa w powiecie łańcuckim otrzymał absolwent kursu szkoleniowego NKWD Jan Łężny². Do tej pory zadanie utrzymania ładu i porządku spoczywało na załogach posterunków milicji, w skład których wchodziło w większości byli żołnierze AK. Oprócz tego funkcjonowały sowieckie komendantury wojenne.

Problemem, jaki wyłania się przy omawianiu organizacji PUBP w Łańcucie, jest ustalenie, kto był jego pierwszym kierownikiem. Pomimo wymienienia nazwiska Jana Łężnego z jego akt personalnych wynika, że pełnił tę funkcję dopiero od początku listopada. Natomiast w pierwszych tygodniach obowiązki kierownicze sprawował Edward Goleb³. Przed rozpoczęciem pracy w organach bezpieczeństwa był on oficerem w I Brygadzie AL Ziemi Krakowskiej pod dowództwem kpt. Józefa Saturna

¹ Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Rzeszowie (dalej: AIPN Rz), 00149/14, Zbiór rozkazów personalnych MBP, 1944–1945, k. 211.

² AIPN Rz, 00149/14, Zbiór rozkazów personalnych MBP, 1944–1945, k. 211. Jan Łężny, por., ur. 27 VI 1917 r. w Pasiekach Zubrzyckich, pow. Lwów; wykształcenie: 6 kl. gimnazjum we Lwowie. W latach 1940–1943 w ACz, gdzie ukończył szkołę podoficerską, od września 1943 r. dowódca plutonu (1. Front Nadbałtycki). W grudniu 1943 r. skierowany do WP (1. Brygada Artylerii Armat). W 1944 r. w szkole NKWD w Kujbyszewie. Od sierpnia 1944 r. na stanowiskach kierowniczych w RBP i MBP: kierownik PUBP w Łańcucie (najpóźniej 2 XI 1944 – 22 V 1945), PUBP w Jarosławiu (do marca 1946), szef PUBP w Koźuchowie (do lutego 1949 r.). Od kwietnia 1949 r. w WUBP Poznań, a od maja 1950 r. w WUBP w Zielonej Górze. Zwolniony na własną prośbę 1 XI 1952 r. Członek PPR/PZPR (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Poznaniu – dalej: AIPN Po, 061/532, Akta osobowe Jana Łężnego Jan – dane udostępnione przez Zbigniewa Nawrockiego).

³ Edward Goleb, por., ur. 2 VII 1915 r. w Skolem, pow. Stryj; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej. Uczył się na kominiarza. Za działalność w ruchu komunistycznym skazany w 1936 r. na 6 lat więzienia. Zwolniony

Struktury

„Bartka”. W połowie sierpnia brygada przedarła się przez front i połączyła z oddziałami sowieckimi, a 18 sierpnia 1944 r. przybyła do Rzeszowa. Osiem dni później por. Goleb znalazł się w Łańcucie. Rozkaz personalny nr 2 powołujący go na stanowisko kierownika PUBP podpisał 21 września kierownik Wydziału Personalnego WUBP, Andrzej Buda⁴. Wydanie rozkazu personalnego nr 1 świadczyło o tymczasowości podejmowanych wtedy decyzji kadrowych i pewnym bałaganie organizacyjnym, który towarzyszył tworzeniu się aparatu bezpieczeństwa. Warto dodać, że pierwszy kierownik placówki w Łańcucie nie był absolwentem szkoły w Kujbyszewie – z ideałami komunistycznymi zetknął się znacznie wcześniej. Na obsadzenie go na tym stanowisku wpłynęła także karta wojenna ze służbą w Samodzielnym Batalionie Szturmowym i wykorzystanie nabytej tam wiedzy w oddziale partyzanckim.

Siedzibą PUBP w Łańcucie stała się willa przy ul. Piłsudskiego 11⁵. Pierwszym zadaniem por. Goleba było skompletowanie obsady UB i organizacja jego podstawowych struktur. Według zaleceń kierownictwa RBP i p.o. kierownika WUBP w Rzeszowie Stanisława Imiołka do pracy w bezpieczeństwie mieli być kierowani żołnierze Armii Ludowej (AL). Najlepszą rekomendację stanowiła przynależność do Polskiej Partii Robotniczej (PPR) lub Związku Walki Młodych (ZWM). W przypadku członków tych organizacji zwykle wystarczała pozytywna pisemna opinia Powiatowego Komitetu PPR lub ZWM. Wykonanie tego zadania w przypadku powiatu łańcuckiego było trudne z powodu znikomej liczby członków PPR i braku na tym terenie oddziałów AL – na początku sierpnia 1944 r. PPR w powiecie miała liczyć zaledwie 30 członków⁶.

Wśród 34 funkcjonariuszy przyjętych do pracy do połowy 1945 r. na stanowiska operacyjne (i późniejszych operacyjnych), było 8 członków PPR (23,5%). Główne zaplecze rekrutacyjne tworzyli przedwojenni członkowie SL i „Wici”. We wspomnianym okresie przyjęto ich 17 (50%). W stadium organizacyjnym PUBP rekomendacja Powiatowego Komitetu SL była wystarczająca. Sytuacja zmieniła się w drugiej połowie 1945 r. po utworzeniu Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL).

z więzienia w Przemyślu we wrześniu 1939 r. Służył w milicji robotniczej i był sekretarzem Komsomołu w Skolem. Od 1941 r. w ACz, w następnym roku przeniesiony do *strojbatalionu*. W 1943 r. skierowany do 2. DP WP, żołnierz Samodzielnego Batalionu Szturmowego, gdzie ukończył szkołę oficerską. W lipcu 1944 r. członek trzynastoosobowej grupy dywersyjnej por. Antoniego Jańczaka „Antka”, zrzuconej do oddziału AL. W sztabie I Brygady AL pełnił funkcję oficera bezpieczeństwa. W drugiej połowie sierpnia 1944 r. skierowany do tworzącego się aparatu bezpieczeństwa. Kierownik PUBP w Łańcucie (26 VIII – najwyżej do 1 XI 1944) i PUBP w Tarnobrzegu (do końca stycznia 1945 r.). Następnie w aparacie bezpieczeństwa woj. krakowskiego (kierownik GO Brzesko, kierownik PUBP w Myślenicach, WUBP w Krakowie). 11 XI 1947 r. zdegradowany do stopnia szeregowego i wydalony ze służby w WUBP, m.in. za kradzież i usiłowanie gwałtu. Ukończył kurs aktywu wojewódzkiego CS MBP (1947). Członek KPZU i PPR (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Krakowie – dalej: AIPN Kr, 057, Akta osobowe Edwarda Goleba – dane udostępnione przez Zbigniewa Nawrockiego).

⁴ AIPN Rz, 00149/14, Zbiór rozkazów personalnych MBP, 1944–1945, k. 205; *ibidem*, 04/321, Rozkazy dotyczące struktury etatowej, 1945–1956, Powiat Łańcut, k. 2.

⁵ Zbudowana w końcu XIX w. dla Franciszka Reicharda (ojca), dyrektora lasów ordynacji Potockich. W okresie międzywojennym zamieszkiwali ją oficerowie stacjonującego w Łańcucie 10. psk, m.in. jego dowódca w latach 1936–1939, ppłk dypl. Witold Cieśliński.

⁶ S. Dobosz, *Przemiany w Małopolsce Środkowej w dobie rewolucji ludowodemokratycznej*, Rzeszów 1984, s. 40.

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

Trzecią grupą funkcjonariuszy zatrudnionych w urzędzie były osoby przybyłe spoza powiatu i nieposiadające partyjnego skierowania. W dziewięcioosobowej grupie (26,5%) znajdowały się osoby z Kresów Wschodnich, które opuściły swoje miejsce zamieszkania w obawie przed Ukraińcami bądź zgłosiły się do armii gen. Berlinga. W połowie kwietnia 1945 r. PUBP zatrudniał łącznie 46 osób, 11 z nich pełniło funkcje operacyjne. Według przynależności partyjnej największa grupa funkcjonariuszy była wtedy członkami PPR (22), na drugim miejscu znalazły się osoby bezpartyjne (13), wśród których był kierownik Urzędu, ppor. Jan Łężny. Najmniej licznie reprezentowane były osoby należące do SL i „Wici” – 11⁷.

Dokładne przedstawienie procesu tworzenia obsady PUBP w Łańcucie jest trudne z tego powodu, że pierwsze rozkazy personalne dla powiatu pochodzą ze stycznia 1945 r. W przypadku zatrudnionych wcześniej nie posiadamy kompletu dziennych dat rozpoczęcia służby. Chaos organizacyjny, trudności komunikacyjne pomiędzy jednostkami powiatowymi i Rzeszowem oraz centralą w Lublinie powodowały opóźnienie w zatwierdzaniu nominacji. Najważniejszym jednak powodem zwłoki była konieczność sprawdzenia przydatności i lojalności kandydatów wobec nowej władzy. Pierwszym zatrudnionym, według dostępnych dokumentów, był Kazimierz Jelinek⁸, który rozpoczął pracę 3 września 1944 r. jako komendant gmachu. Przyjmowaniem do pracy w bezpieczeństwie zajmował się sam kierownik urzędu, który przeprowadzał z kandydatem rozmowę kwalifikacyjną, a następnie ten ostatni wypełniał ankietę specjalną. Dotyczyła ona szczegółowych danych o swojej osobie, rodzinie, wcześniejszej pracy, przynależności politycznej i działalności w okresie okupacji niemieckiej. Często załącznikiem był własnoręcznie napisany życiorys kandydata. Do wniosku dołączana była opinia kierownika PUBP. Tak zebrane dokumenty przesyłano do akceptacji Wydziału Personalnego WUBP w Rzeszowie. Zatwierdzenie przezeń było wystarczające w przypadku stanowisk do szczebla kierownika PUBP. Na awans na stanowisko kierownika PUBP lub komendanta powiatowego MO zgodę musiało wyrazić kierownictwo Wydziału Personalnego przemianowanego 25 marca 1945 r. na Zarząd Personalny. Od 6 czerwca 1946 r. funkcjonowało Biuro Personalne, następnie od 12 lipca 1949 r. Departament Kadr MBP⁹.

Każdy przyjęty do pracy w 1944 r. podpisywał następujące zobowiązanie:

Ja..... współpracownik Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego zobowiązu-

⁷ AIPN Rz, 04/321, Rozkazy dotyczące struktury etatowej, 1945–1956, Spis pracowników tut [ejszego] urzędu wg przynależności do stronnictw i partii demokratycznych, [10–26 IV 1945 r.], k. 14 (wg tego zestawienia Kazimierz Jelinek był członkiem PPR dopiero od 1948 r.).

⁸ Kazimierz Jelinek, ppor., ur. 22 II 1912 r. we Lwowie; ukończył gimnazjum we Lwowie. Od 1935 r. urzędnik pocztowy w Berezolupach Wielkich i Niewirkowie, pow. Równe (od 1937 r.). Podczas pierwszej okupacji sowieckiej robotnik w *Lesoprojekcie*. Po wkroczeniu Niemców księgowy w przedsiębiorstwie handlowym we Lwowie. Komendant gmachu PUBP w Łańcucie od 3 IX 1944 r., przeniesiony 9 VII 1945 r. do WUBP w Rzeszowie na stanowisko księgowego rewidenta. Od 1948 r. zatrudniony w Wydziale Finansowym WUBP. Ceniony jako fachowiec, wątpliwości budziła jego „strona polityczna”. Zwolniony 31 I 1954 r. Członek PPR/PZPR (AIPN Rz, 0048/1435, Akta osobowe Kazimierza Jelinka).

⁹ A. Bilińska-Gut, *Struktura i organizacja Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944-1954*, „Zeszyty Historyczne WiN-u” 2001, nr 15, s. 104.

Struktury

ję się wiernie służyć sprawie wolnej, demokratycznej i niepodległej Polski. Zdecydowanie zwalczać będę wszystkich wrogów demokracji. Sumiennie wykonywać będę wszystkie obowiązki służbowe.

Tajemnicy służbowej dotrzymam i nigdy jej nie zdradzę. W razie rozgłaszania wiadomych mi tajemnic służbowych zostaną ukarani według prawa, o czym z góry zostałem uprzedzony¹⁰.

Doborem kadr w województwie zajmował się Wydział Personalny WUBP, natomiast na szczeblu małego urzędu powiatowego, jakim był Łańcut, funkcjonowało jednoosobowe stanowisko referenta personalnego. Zakres czynności i obowiązków tych jednostek organizacyjnych regulowała wydana 30 kwietnia 1945 r. instrukcja o strukturze i systemie pracy wydziałów personalnych MBP. Wskazywała między innymi zaplecze, gdzie należało szukać potencjalnych pracowników. Oprócz przynależności do „organizacji demokratycznych” postulowano docieranie do związków zawodowych, fabryk, szkół zawodowych i doksztalających. Tak szczegółowo sformułowane wymagania stały się podstawą do wydawania opinii o tym, kto może być, a kto nie pracownikiem UB.

Przed przyjęciem w szeregi bezpieczeństwa Wydział Personalny dokonywał „kontroli specjalnej”, czyli sprawdzenia prawdziwości danych umieszczonych w dokumentach kandydata. Korzystano z własnego archiwum (archiwum Wydziału II WUBP, Centralna Kartoteka Rejestracyjna MBP przy Wydziale I Departamentu II), dokumentów Ministerstwa Sprawiedliwości (rejestr skazanych w Wydziale Statystycznym), MO (kartoteki Wydziału Kryminalnego i Personalnego Komendy Głównej), archiwów organizacyjnych Armii Krajowej, informacji agenturalnych oraz pozyskiwanych od osób prywatnych. W przypadku stwierdzenia niezgodności przedstawionych danych nie przyjmowano kandydata bądź następowało zwolnienie funkcjonariusza. Pierwszym referentem personalnym w Łańcucie mianowano 15 maja 1945 r. Karola Pomesa¹¹.

We wrześniu i październiku 1944 r. powstały pierwsze komórki organizacyjne PUBP w Łańcucie. Na szczeblu powiatu powstało sześć sekcji operacyjnych odpowiadających utworzonym sekcjom wojewódzkim. Jednostki te składały się na późniejszy Wydział I (Kontrwywiad) WUBP i referaty PUBP. Sekcja I – zajmowała się walką z hitlerowskimi agentami, kolaborantami i volksdeutscheami; Sekcja II – zwalczaniem podziemia polskiego, w tym sanacją, endecją, partiami chłopskimi i mniejszościami narodowymi; Sekcja III – walką z infiltracją wroga w aparacie władzy oraz zwalczaniem wrogiej agentury wśród duchowieństwa, inteligencji i młodzieży; Sekcja IV – ochroną przemysłu i przeciwdziałaniem sabotażom, dywersji, szpiegostwu i szkodnictwu; Sekcja V – zabezpieczeniem przebiegu reformy rolnej i zwalczaniem

¹⁰ AIPN Rz, 0048/2411, Akta osobowe Romualda Skórskiego.

¹¹ Karol Pomes, bez stopnia, ur. 29 IX 1911 r. w Kamionce Strumiłowej; ukończył liceum handlowe. Od 1933 r. pracował w Składnicy Kółek Rolniczych w Kamionce Strumiłowej, w latach 1933–1937 w Komunalnej Kasie Oszczędności. Do maja 1940 r. księgowy w Banku Gospodarstwa Krajowego w Pińsku, od 1942 r. nauczyciel w Kamionce Strumiłowej. W 1944 r. wyjechał w obawie przed Ukraińcami. Kierownik Sekcji VIII (VII) PUBP w Łańcucie (11 X 1944 – 14 V 1945) i referent personalny. Zwolniony na własną prośbę z dniem 21 VI 1945 r. ze względów zdrowotnych (*ibidem*, 0054/3314, Akta osobowe Karola Pomesa).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

osób i organizacji występujących przeciwko działalności rządu w dziedzinie rolnej; Sekcja VI – zabezpieczeniem transportu i łączności; Sekcja VII – aresztowaniami, śledztwami i werbowaniem agentury podczas śledztw; Sekcja VIII – obserwacją i ustalaniem danych osób, którymi się interesował urząd. We wrześniu powstała Sekcja IV, a pozostałe w październiku (oprócz piątej i szóstej). Pierwsze trzy sekcje do maja 1945 r. działały łącznie. Zadania Sekcji V realizowały inne komórki operacyjne, zwłaszcza (I, II, II) i VII. Natomiast transport i łączność zabezpieczany był prawie wyłącznie przez jednostki sowieckie, tym bardziej, że przez teren powiatu przebiegała strategiczna linia kolejowa i połączenia drogowe wykorzystywane dla zaopatrzenia frontu.

Pierwszym kierownikiem Sekcji VII był Marian Stokłosa¹², a Sekcji VIII Karol Pomes. W grudniu szefem trzech pierwszych sekcji mianowano Stanisława Choro-

¹² Marian Stokłosa, por., ur. 4 VIII 1912 r. we Lwowie. Jego ojciec Ignacy był dozorcą domu i palcem w Banku Gospodarstwa Krajowego; matka Teresa (z d. Forckheim) gospodynią domową. Ukończył lwowskie VII Gimnazjum im. T. Kościuszki. W 1932 r. zapisał się na studia na Wydział Prawa UJK we Lwowie, ale z powodu trudności finansowych przerwał je na trzy lata. Należał do Związku Akademickiego Myśl Mocarstwowa, kierowanego przez dalekiego krewnego marszałka – Rowmunda Piłsudskiego (1932–1935). Po otrzymaniu pracy w Urzędzie Skarbowym w Radziechowie kontynuował studia, które ukończył w 1939 r. Po wkroczeniu ACz pracował fizycznie we Lwowie, od maja 1940 r. przebywał w Łańcucie. Nie angażował się w działalność konspiracyjną, gdyż jak pisał w życiorysie: „Przeświadczony, że prace podziemne były wyzyskiwaniem przez panów z Londynu patriotycznie naszej młodzieży dla swoich celów osobistych, nie brałem w nich udziału” (1944). Od lipca 1940 r. w niemieckiej firmie drogowej Otto Heil, początkowo robotnik, od marca 1941 r. księgowy. Firma posiadała swoje oddziały także w Sanoku, Dobrzechowie, Tarnopolu i Stryju. W tym ostatnim mieście pracował do wkroczenia oddziałów Armii Czerwonej w lipcu 1944 r. Wraz z bratem zgłosił się na Komisję Wojskową we Lwowie, nie został przyjęty ze względów zdrowotnych. Od 19 września 1944 r. przebywał w Łańcucie. Starał się o otrzymanie aplikacji w sądzie. Z powodu trudności z mieszkaniem nie przyjął propozycji pracy w Rzeszowie. Kierownik Sekcji VII (VIII) PUBP w Łańcucie (15 X 1944 – 30 XI 1945). „Do każdej dziedziny z śledztwa podchodzi umiejętnie, trzymając się ściśle Dziennika Ustaw lub kodeksu karnego. Co do zachowania tajemnicy służbowej, to umie jej dotrzymać. W swoim fachu jest nadzwyczaj zdolnym” (z opinii kierownika PUBP, por. Bolesława Filipa). Jako jeden z najlepszych oficerów śledczych przeniesiony do Wydziału IV „A” WUBP w Rzeszowie. 25 maja 1946 r. mianowany wiceprokuratorem WPR w Rzeszowie. Pracował w dziale spraw doraźnych 9 DP. Od 6 sierpnia tego roku na stanowisku podprokuratora WPR w tym samym dziale spraw doraźnych. Uczestniczył w rozprawach przeciwko członkom podziemia niepodległościowego i UPA: „Godnie reprezentuje wojskowe organy sprawiedliwości jako pełnowartościowy oskarżyciel” (z opinii szefa WPR w Rzeszowie, ppłk. Cezarego Matkowskiego). Za zasługi w „walce z bandytyzmem” odznaczony Brązowym i Srebrnym Krzyżem Zasługi (1946). W końcu 1947 r. podjął współpracę z WiN w Rzeszowie. Miał interweniować w prowadzonych śledztwach, pobierać za to pieniądze, a także przechowywać w mieszkaniu prywatnym tajne akta. 23 I 1948 r. aresztowany przez WUBP w Rzeszowie (za zgodą NPW w Warszawie) i zwolniony ze służby. Skazany przez WSO w Warszawie na 5 lat więzienia oraz utratę praw publicznych i obywatelskich na 3 lata (17 IV 1948). Przebywał w więzieniu w Strzelcach Opolskich. Od 24 VI 1948 r. współpracował z organami bezpieczeństwa jako TW „Kodeks” (do 1956 r.). Zwolniony po odbyciu całej kary. Pracował jako radca prawny w Centrali Ogrodniczej w Rzeszowie. Członek PPR (*ibidem*, 0048/2482, Akta osobowe Mariana Stokłosa; *ibidem*, 05/3, Charakterystyka nr 3 WIN Okręg Rzeszów, Kwestionariusz osobowy, k. 101; *ibidem*, 046/46, Akta śledcze przeciwko Gustawowi Pokrzywce s. Ludwika i innym, Akt oskarżenia przeciwko Marianowi Stokłosie, 18 III 1948 r., b. p.; *ibidem*, 0090/36, Teczka personalna inf. „Kodeks”, 1948–1956; Centralne Archiwum Wojskowe, 4277/34/54, Akta osobowe Mariana Stokłosa; Raport roczny za okres 1 stycznia 1948 – 1 stycznia 1949 r. kierownika Sekcji II Wydziału III WUBP w Rzeszowie do naczelnika Wydziału II Departamentu III MBP w Warszawie, [początek stycznia 1949 r.] [w:] *Rozpracowanie i likwidacja rzeszowskiego Wydziału WiN w dokumentach UB (1945–1949)*, oprac. T. Balbus, Z. Nawrocki, Warszawa 2001, s. 308).

Struktury

stowskiego¹³. Wszyscy trzej (łącznie z dwoma pierwszymi kierownikami urzędu) nie byli ludźmi miejscowymi – pochodzili z Kresów Wschodnich II Rzeczypospolitej. Działały też komendantura urzędu oraz pluton ochrony – jego pierwszym dowódcą został 17 marca 1945 r. Michał Tejchman¹⁴.

Na terenie powiatu łańcuckiego nie powstały gminne urzędy bezpieczeństwa publicznego (GUBP). W połowie października 1944 r. w łańcuckim urzędzie miało być zatrudnionych pięciu pracowników wraz z kierownikiem Edwardem Golebem. W rzeczywistości jednak pracowało wtedy ośmiu funkcjonariuszy: Edward Goleb – kierownik urzędu (od 26 VIII, zatwierdzony 21 IX), Kazimierz Jelinek – komendant gmachu (3 IX), Józef Szczepanik – wywiadowca Sekcji IV (14 IX), Kazimierz Pawlak – wartownik ochrony (4 X), Bronisław Gargała – wartownik ochrony (5 X), Karol Pomes – kierownik Sekcji VIII (11 X), Kazimiera Szalińska – maszynistka Sekcji I, II, III (11 X), Marian Stokłosa – kierownik Sekcji VII (15 X). Wszyscy, poza kierownikiem, pracowali bez formalnego zatwierdzenia, które nastąpiło dopiero w pierwszym kwartale następnego roku. Po koniec roku liczba zatrudnionych w łańcuckim PUBP wzrosła do 40. Było to poniżej etatu wyznaczonego przez płk. Stanisława Radkiewicza dla urzędów powiatowych – na mocy rozkazu nr 29 z 14 listopada 1944 r. na szczeblu powiatów miało być zatrudnionych 51 osób¹⁵.

Ostatni kwartał 1944 r. był okresem organizacyjnym dla urzędu. Pierwsi zatrudnieni napotykali w swojej działalności na szereg utrudnień, zaczynając od problemów zaopatrzeniowych, mundurowych, braku wypłat pensji (pierwszą wypłacono w grudniu 1944 r.) oraz kłopotów ze środkami transportu i łączności. O skali niechęci mieszkańców powiatu łańcuckiego do funkcjonariuszy bezpieczeństwa może świadczyć fakt, że komendant ochrony gmachu, Kazimierz Jelinek, który w okolicznych miej-

¹³ Stanisław Chorostowski, bez stopnia, ur. 25 IX 1908 r. w Balinie, obwód winnicki; wykształcenie: 4 kl. szkoły powszechnej, półtora roku przemysłowej szkoły dokształcającej we Lwowie, z zawodu kierowca mechanik. Pracę zawodową rozpoczął, mając 12 lat. Woźny w Centrali Handlowo-Przemysłowej we Lwowie, następnie do 1925 r. praktykował 3 lata w zakładzie mechanicznym, nabyte umiejętności wykorzystywał w firmie dorożkarskiej. Od 1927 r. do wybuchu wojny kierowca w majątku Alfreda Potockiego w Kurowicach (pow. Przemysłyany). W czasie wojny pracował we własnym gospodarstwie w Alfredówce. W 1944 r. wyjechał do Wysokiej (pow. Łańcut) w obawie przed UPA. Był pomocnikiem kowala w folwarku i członkiem komitetu parcelacyjnego (tego samego folwarku Potockiego w Wysokiej). Starszy wywiadowca Sekcji I, II, III PUBP w Łańcucie (15 XII 1944 – 17 V 1945), wartownik ochrony (18 V – 14 VIII 1945) i referent personalny (15 VIII 1945 – 1 VII 1947). Zwolniony na własną prośbę ze względu na stan zdrowia. Członek PPR od 1 XII 1944 r. Ukończył „kurs awangardy partyjnej” (AIPN Rz, 0045/189, Akta osobowe Stanisława Chorostowskiego).

¹⁴ Michał Tejchman, szer., ur. 24 VIII 1906 r. w Soninie, pow. Łańcut; wykształcenie: 4 kl. szkoły powszechnej. W latach 1927–1929 służba wojskowa w 24. pal. w Jarosławiu (bombardier). W latach 1932–1943 robotnik w mleczarni w Soninie, gdzie był też jej kierownikiem (1939). W czasie okupacji członek BCh, ps. „Japończyk”. Komendant plutonu ochrony PUBP w Łańcucie (17 III – 14 VI 1945), referent Sekcji IV (15 VI – 8 X 1945) i kierownik Sekcji IV (9 X – 20 XI 1945). Zwolniony po ujawnieniu przynależności do BCh. Skazany przez WSR w Rzeszowie (30 VIII 1949) na półtora roku więzienia (razem z Antonim Rejmanem) za to, że w 1945 r. w Krzemienicy nie aresztował sprawców napadu rabunkowego, ale „działając na szkodę interesu publicznego, nie dopełnił obowiązku [przez to], że doprowadził do pogodzenia się poszkodowanych z napastnikami”. Członek „Wici” (*ibidem*, 0054/2596, Akta osobowe Michała Tejchmana).

¹⁵ Z. Nawrocki, *Zamiast wolności. UB na Rzeszowszczyźnie 1944–1949*, Rzeszów 1998, s. 43; AIPN Rz, 04/34, Sprawozdania z pracy szefa Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Rzeszowie, 1944–1945, Raport sytuacyjny za okres od 10 XII do 27 XII 1944 r., k. 30.

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

sowościach zbierał mięso w ramach kontyngentów na zaopatrzenie urzędu, został rozpoznany przez żołnierzy AK i 26 września napadnięty we własnym mieszkaniu. Zagrożono mu śmiercią w przypadku dalszego pozostawania na służbie¹⁶.

12 stycznia 1945 r. rozpoczęła się operacja wiślańsko-odrzańska Armii Czerwonej, która w ciągu kilku tygodni doprowadziła do zajęcia Małopolski z Krakowem, części Śląska, Kielecczyny, Ziemi Łódzkiej i Wielkopolski z Poznaniem. Władze Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (od 1 stycznia Rządu Tymczasowego) przygotowywały się do obsadzenia tych ziem przez pełnomocników rządu i administracji terenowej. Odpowiednie przygotowania podjął również resort płk. Radkiewicza. Dla zabezpieczenia obsady wojewódzkich i powiatowych urzędów bezpieczeństwa na terenach wyzwolonych przygotowywano grupy operacyjne (GO), składające się z funkcjonariuszy oddelegowanych z UB, oficerów WP i aktywistów partyjnych pionu polityczno-wychowawczego. Na terenie Polski Lubelskiej sformowano siedem wspomnianych wyżej grup. Odrębne grupy przygotowywała Komenda Główna MO¹⁷.

Pierwsza połowa 1945 r. przyniosła rozbudowę struktur MBP, zarówno w centrach, jak też na szczeblach wojewódzkich i powiatowych. Od lutego tego roku praca WUBP miała koncentrować się w sześciu głównych wydziałach. Wydział I (Kontrywywiad), składający się z 8 sekcji. Funkcjonujące w jego obrębie dwie ostatnie sekcje zamieniły się zadaniami: Sekcja VII zajmowała się obserwacją, a Sekcja VIII – śledztwami; Wydział II – ewidencja operacyjna, archiwum, łączność szyfrowa i radiowa, laboratorium daktyloskopijne, przechowywanie i ewidencja depozytów aresztowanych i rzeczy skonfiskowanych, cenzura wojenna oraz komórka kontroli prasy; Wydział III – sekcje finansowa i gospodarcza, transport, poczta specjalna, centrala telefoniczna, ambulatorium oraz komendantura gmachu; Wydział do Walki z Bandytyzmem; Wydział Personalny oraz Wydział Więzień i Obozów. Część z tych wydziałów powstała dopiero w kwietniu. Tak stało się w przypadku Wydziałów II, III oraz Wydziału Walki z Bandytyzmem powstałego na mocy rozkazu ministra Radkiewicza z 14 kwietnia 1945 r.¹⁸ Na szczeblu powiatu łańcuckiego Sekcję do Walki z Bandytyzmem (SdWB) utworzono dwa miesiące później. Pierwszym jej kierownikiem mianowano 15 czerwca Franciszka Broża¹⁹, a jego zastępcą Wawrzyń-

¹⁶ *Ibidem*, 0048/1435, Akta osobowe Kazimierza Jelinka.

¹⁷ Z woj. rzeszowskiego do GO MBP na nowych województwach skierowano łącznie 192 funkcjonariuszy, w tym 44 z WUBP. Stanowili oni podstawową kadrę dla jednostek MBP tworzonych w woj. krakowskim, a w woj. śląskim i poznańskim znaczny odsetek. Na podstawie rozkazu nr 7 z 13 I 1945 r. do utworzenia PUBP w Nowym Sączu skierowano dwie osoby z Łańcuta (Bolesław Motyka i Jan Paško). Razem z nimi w grupie znaleźli się funkcjonariusze z Niska i Jarosławia. Na podstawie rozkazu personalnego nr 17 z 21 I 1945 r. do GO tworzonej dla pow. chodzieskiego znalazło się dwóch funkcjonariuszy z Łańcuta: Tadeusz Wach i Józef Fic, a PUBP we Wrześni mieli współtworzyć Julian Piątkowski i Kazimierz Szyller. Ponadto na podstawie skierowań indywidualnych w drugiej połowie 1945 r. przeniesiono do woj. gdańskiego Juliana Kielba (rozkaz personalny nr 218 z 29 sierpnia) i Franciszka Macha (rozkaz personalny nr 223 z 3 września). Na podstawie rozkazu personalnego nr 334 z 31 grudnia 1945 r. do WUBP w Katowicach oddelegowano Józefa Gładkowskiego (*ibidem*, 00149/15, Zbiór rozkazów personalnych MBP, 1944–1945; Z. Nawrocki, *Zamiast wolności...*, s. 53).

¹⁸ Z. Nawrocki, *Zamiast wolności...*, s. 55–56.

¹⁹ Franciszek Bróż, bez stopnia, ur. 20 XI 1920 r. w Wysokiej, pow. Łańcut; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej, zawodowa szkoła dokształcająca i szkoła spółdzielczo-handlowa. Stolarz w Łańcucie i Wysokiej.

Struktury

ca Borcza²⁰. Łącznie w skład nowej sekcji weszło 9 funkcjonariuszy. W drugiej połowie roku na miejsce czterech z nich zatrudniono nowych. Zadaniem Sekcji do Walki z Bandytyzmem miało być prowadzenie śledztw w sprawach napadów zbrojnych, rozpracowywanie istniejących oddziałów i ich likwidacja. W ramach Sekcji do Walki z Bandytyzmem istniały stanowiska referentów do walki z dezercją – w tym charakterze zatrudniano czterech funkcjonariuszy.

Pierwsze miesiące 1945 r. przyniosły szereg zmian personalnych w PUBP w Łańcucie, w tym na najważniejszych stanowiskach. Oprócz przekształceń organizacyjnych wpływ na to miała często dokonywana wymiana personalna pomiędzy powiatami. Powodowało to przerwy w funkcjonowaniu niektórych sekcji, a część z nich nie miała stałych kierowników. Pod koniec czerwca 1945 r. obsada kierownicza wyglądała następująco: kierownik PUBP – Bolesław Filip, który zastąpił na tym stanowisku 23 maja Jana Łężnego; Sekcja VIII (Śledcza) – Marian Stokłosa; Referent Personalny – Kazimierz Wróblewski²¹ (zastąpił 15 czerwca Karola Pomesa); Sekcja I – kierownik Ludwik Jucha²²; Sekcja II – kierownik Antoni Rejman²³; komendant

Członek „Wici”, podczas okupacji w BCh, ps. „Jalowiec”, dowódca OS BCh. W PUBP w Łańcucie kolejno referent (30 III – 14 VI 1945), kierownik Sekcji do Walki z Bandytyzmem (15 VI – 8 X 1945) i zastępca kierownika PUBP (9–17 X 1945). Zwolniony z „powodu przynależności do faszystującej organ[izacji] PSL” (AIPN Rz, 0045/140, Akta osobowe Franciszka Broża).

²⁰ Wawrzyniec Borcz, bez stopnia, ur. 8 XI 1912 r. w Woli Dalszej, pow. Łańcut; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej, rolnik. W latach 1934–1936 służba wojskowa w 54. pp. w Tarnopolu (plut.), wziął udział w kampanii wrześniowej (12. DP). Od 1936 r. prowadził własne gospodarstwo rolne w Białobrzegach. Członek „Wici” i SL. Zastępca kierownika Sekcji do Walki z Bandytyzmem PUBP w Łańcucie (22 VI – 8 X 1945) i jej kierownik (9 X 1945 – 19 I 1946). Zwolniony z powodu „działalności antypaństwowej” (*ibidem*, 0045/121, Akta osobowe Wawrzyńca Borcza).

²¹ Kazimierz Wróblewski, bez stopnia, ur. 14 VI 1919 r. w Przemyślu; wykształcenie: 2 lata technikum budowlanego. W latach 1935–1939 służba wojskowa w 3. pp. Legionów w Jarosławiu, gdzie ukończył szkołę podoficerską, wziął udział w kampanii wrześniowej. Podczas okupacji stróż w Szkole Podstawowej w Żołyń. Członek oddziału BCh pod dowództwem Bolesława Filipa. Referent personalny PUBP w Łańcucie (15 VI – 3 IX 1945), następnie na równorzędnym stanowisku w PUBP w Lubaczowie. Zwolniony 28 IV 1946 r. z powodu „opieszalności w pracy i wątpliwych zapatrywań politycznych” (*ibidem*, 0054/2758, Akta osobowe Kazimierza Wróblewskiego).

²² Ludwik Jucha, bez stopnia, ur. 6 II 1906 r. w Głuchowie, pow. Łańcut; wykształcenie: 2 kl. gimnazjum w Łańcucie. W latach 1927–1930 służba wojskowa w 24. pal. w Jarosławiu (ukończył szkołę podoficerską). Od 1930 r. pracował na własnym gospodarstwie rolnym. Członek „Wici” i od 1930 r. szef koła SL w Woli Dalszej. W czasie okupacji w BCh (AK). W PUBP w Łańcucie zatrudniony kolejno jako referent Sekcji I, II, III (24 II – 17 V 1945) i starszy referent Sekcji I (18 V – 15 III 1946). Zwolniony na wniosek kierownika PUBP: „nie pracuje wcale, rozbija jedność pracowników tut[ejszego] urzędu, na osoby które chcą pracować, stara się im wmówić niepewność przyszłości. Sam zaś stara się podkopywać moją osobę, a to w ten sposób, że jestem komunistą i należę do PPR, tak nastawiał pracowników tut[ejszego] urzędu wrogo do PPR. Sam udzielał wywiadu PSL i [przekazywał], co ja mówię na odprawie do pracowników naszego urzędu na PSL. Tym sposobem krępował mnie. W rozwoju naszej pracy występuje wrogo przeciw Armii Czerwonej” (*ibidem*, 0048/1449, Akta osobowe Ludwika Juchy).

²³ Antoni Rejman, sierż., ur. 7 III 1917 r. w Czarnej, pow. Łańcut; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Wysłany we wrześniu 1941 r. na roboty przymusowe do Rzeszy uciekł do domu po 4 miesiącach. W czasie wojny w BCh, ps. „Motyka” (w 1944 r. ukończył kurs podoficerski). Wartownik ochrony gmachu PUBP w Łańcucie (14 III – 14 VI 1945), następnie referent Sekcji II, od stycznia 1946 r. Wydziału VII i Referatu III (figuruje jako referent Sekcji do Walki z Bandytyzmem). We wniosku Wydziału Personalnego WUBP z 3 I 1947 r. napisano: „Politycznie raczej wahający się aniżeli niepewny. Zwolnić go za BCh nie wypada, lecz go przenieść na inny powiat i będzie pracował dalej albo sam napisze prośbę o zwolnienie”. Zwolniony z dniem 1 I 1947 r. jako „niepewny element”. Członek SL. 30 VIII 1949 r. skazany przez WSR

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

urzędu – Kazimierz Jelinek. 20 sierpnia Sekcję V objął Jan Zembroń²⁴. Kierownictwo Sekcji IV powierzono 9 października Michałowi Tejchmanowi, funkcjonariuszowi sekcji od połowy czerwca, a wcześniej dowódcy plutonu ochrony. Już 20 listopada zwolnił go ustnym rozkazem kierownik WUBP po ujawnieniu okupacyjnej przynależności do BCh.

Na mocy rozkazu ministra Radkiewicza nr 51 z 6 września 1945 r. powstało kilka nowych jednostek²⁵. Przekształcenia organizacyjne i utworzenie oddzielnych departamentów MBP miały odzwierciedlenie także w wojewódzkich i powiatowych urzędach bezpieczeństwa. Zadania departamentów realizowały wydziały w WUBP i referaty w PUBP. W marcu 1946 r. w łańcuckim PUBP funkcjonowały następujące referaty:

Referat I (Kontrwywiad) – jego zadaniem miało być rozpoznawanie i zwalczanie niemieckich konfidentów, byłych współpracowników władz okupacyjnych (policja granatowa, żandarmeria i tzw. białogwardziści działający w czasie wojny na terenie powiatu), volksdeutsche oraz ustalaniem składów osobowych władz i służb hitlerowskich (gestapo, SS, SD i kripo). Interesowano się też reemigrantami powracającymi z Zachodu, repatriantami i przesiedleńcami z ZSRR, jeńcami powracającymi z oflagów i stalagów, żołnierzami Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie („andersowcy”, „maczkowcy”), oficerami wywiadu AK i przedwojennego Oddziału II Sztabu Głównego WP („dwojki”). Zabezpieczano się przed możliwymi próbami działalności szpiegowskiej ze strony wywiadów państw zachodnich, w tym celu rozpracowywano kontakty mieszkańców regionu z zagranicą, wizyty przedstawicieli ambasad zachodnich, kontrolą otaczano organizacje, które miały częste kontakty z Zachodem.

w Rzeszowie (razem z Michałem Tejchmanem) na półtora roku więzienia za to, że w 1945 r. w Krzemienicy nie aresztował sprawców napadu rabunkowego, ale „działając na szkodę interesu publicznego, nie dopełnił obowiązku [przez to], że doprowadził do pogodzenia się poszkodowanych z napastnikami” (*ibidem*, 0045/821, Akta osobowe Antoniego Rejmana).

²⁴ Jan Zembroń, bez stopnia, ur. 24 V 1916 r. w Wysokiej; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, z zawodu robotnik cegielniarny. Od 1936 r. pracował w cegielni w Łańcucie. W marcu 1939 r. powołany do służby wojskowej w 3. pp. w Jarosławiu. Nie ukończył szkoły podoficerskiej z powodu wybuchu wojny. W kampanii wrześniowej uczestniczył w walkach w ramach Armii „Łódź”. Ranny w obronie Modlina, dostał się do niewoli niemieckiej, spędził rok w stalagu w Prusach Wschodnich (pół roku w szpitalu obozowym). Zwolniony do domu pracował na roli w Soninie. Zaangażowany w konspirację BCh, ps. „Jastrząb”. Wartownik ochrony PUBP Łańcut (14 III – 19 VIII 1945), następnie referent Sekcji V (20 VIII–17 X 1945): „Jest posłuszny, odważny, sprytny i należyście wypełnia swe obowiązki z zachowaniem tajemnic służbowych. Jest wyrobiony politycznie, należy do SL i »Wici«” (z opinii kierownika urzędu). Zwolniony z urzędu po ujawnieniu swojej konspiracyjnej przynależności. Członek PPS (podczas pracy w cegielni), SL, „Wici” (*ibidem*, 0054/2790, Akta osobowe Jana Zembronía).

²⁵ Departament IV (Ekonomiczny) powstał z dotychczasowego Wydziału IV Departamentu I, Departament V (Społeczno-Polityczny) wyodrębnił się z Wydziału V. W Departamencie I pozostały rozbudowane piony Kontrwywiadu. Ten sam rozkaz z 6 września doprowadził do utworzenia z Wydziału VII Departamentu I Samodzielnego Wydziału Obserwacji Zewnętrznej (Wydział III). 25 III 1946 r. został on przemianowany na Wydział „A”. W WUBP w Rzeszowie rozpoczął swoją działalność od 1 II 1946 r., a od 10 kwietnia funkcjonował jako Wydział „A”. Jego zadaniem było prowadzenie obserwacji, inwigilacji i wywiadu. Wykonywał zadania zlecone dla poszczególnych wydziałów. 15 I 1946 r. Wydział do Walki z Bandytyzmem przekształcono w Departament VII do Walki z Reakcyjnym Podziemiem – rozkaz nr 6, a 25 III 1946 r. na jego bazie powstał Departament III – rozkaz nr 22 (A. Bilińska-Gut, *op. cit.*, s. 100–103; Z. Nawrocki, *Zamiast wolności...*, s. 110).

Struktury

dem, jak: Państwowy Urząd Repatriacyjny, Polskie Stronnictwo Ludowe czy Stronnictwo Pracy. W powiatach do pracy kontrwywiadowczej przewidziano po dwóch funkcjonariuszy.

Kierownikami Referatu I byli kolejno: Emil Jucha²⁶ (październik – grudzień 1945), Stanisław Grudzień²⁷ (styczeń – maj 1946), Józef Iwaszek²⁸ (sierpień 1946 – maj 1947), Jakub Kisiel²⁹ (październik 1947 – sierpień 1948) i Józef Garbacz³⁰ (sierpień 1948 – kwiecień 1952).

²⁶ Emil Jucha, bez stopnia, ur. 8 IX 1911 r. w Głuchowie, pow. Łańcut; wykształcenie: 2 kl. gimnazjum w Łańcucie. W latach 1933–1934 służba wojskowa w 51. pp. w Brzeżanach. Wziął udział w kampanii wrześniowej w 5. psp. (22. DPG), uczestniczył w obronie Przemyśla. Członek „Wici”, od 1936 r. szef koła SL. Od 1938 r. pracował we własnym gospodarstwie rolnym. W czasie okupacji w BCh, ps. „Kruk”. Młodszy referent PUBP w Łańcucie (17 VII – 8 X 1945) i referent Sekcji I. Zwolniony na własną prośbę z dniem 31 XII 1945 r. (*ibidem*, 0048/1448, Akta osobowe Emila Juchy).

²⁷ Stanisław Grudzień, sierż., ur. 1 I 1924 r. w Jarząbkach, pow. Busko; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej. W czasie okupacji pracował w Głuchowie w gospodarstwie dziadka. Od 1943 r. członek AK, ps. „Skoczek”, wiosną 1944 r. przeszedł jednodniowy kurs minerski. Od czerwca 1944 r. w oddziale AL pod dowództwem rtm. Stanisława Dorosiewicza „Dziekana” (Brygada „Grunwald”). 12 sierpnia oddział przeszedł front, w Rakowie napotkano czerwonarmistów. Wrócił do domu do Głuchowa pod okupację niemiecką. Niemcy wysiedlili mieszkańców i wykorzystywali ich do kopania umocnień. W listopadzie uciekł i przebywał w Kielcach. 27 II 1945 r. wstąpił ochotniczo do 4. batalionu wojsk wewnętrznych. 27 kwietnia większość żołnierzy batalionu zdezerterowała w Lubaczowie. W Oleszycach wraz z kilkunastoma żołnierzami wzięty do lasu, gdzie przymuszony do złożenia przysięgi AK. Po fałszywym nazwiskiem Waław Jezierski skierowany do MO (Folwarki, Czeresnie, Krowica). Ujawnił się w sierpniu w Kielcach podczas urlopu. Jego sprawa była wyjaśniana na szczeblu MBP w Warszawie, skierowany do WUBP w Rzeszowie. Funkcjonariusz PUBP w Łańcucie (10 X 1945 – 26 V 1946), początkowo w Sekcji do Walki z Bandytyzmem, potem w Sekcji I. W maju 1946 r. przeniesiony do woj. poznańskiego. Przyczyną była obawa o życie z powodu wcześniejszych wypadków w powiecie lubaczowskim. Uzyskał poparcie sekretarza KW PPR w Kielcach, Józefa Kalinowskiego. Pracował w PUBP w Gubinie (maj – grudzień 1946), następnie w PUBP w Świebodzinie. Od czerwca 1948 r. w PUBP w Poznaniu. Ukończył kurs przy WUBP (1948). Zwolniony 30 VII 1950 r. na wniosek naczelnika Wydziału Personalnego, powód: „możliwość utrzymania kontaktów z członkami AK”. Członek PPR (AIPN Po, 084/1116, Akta osobowe Stanisława Grudnia).

²⁸ Józef Iwaszek, st. sierż., ur. 18 II 1920 r. w Budach Głogowskich, pow. Rzeszów; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej. Przed wojną pracował w fabryce kafli w Rzeszowie. Podczas okupacji na robotach rolnych w Austrii. W czerwcu 1945 r. wcielony na 2 miesiące do 30. pp. (9. DP). Od sierpnia 1945 r. w Wydziale Śledczym WUBP w Rzeszowie. Przeniesiony dyscyplinarnie do PUBP w Łańcucie za to, że „nie dawał żadnej korzyści, oprócz tego upijał się i strzelał z pistoletu na ulicy”. Początkowo w Sekcji Śledczej, następnie „z powodu braku doświadczenia i praktyki biurowej” w Referacie I (21 VIII 1946 – 5 III 1947). Aresztowany za to, że we wrześniu 1946 r. w areszcie Sądu Grodzkiego w Leżajsku uderzył więźnia nabitym pistoletem, powodując jego śmierć i nie aresztował podejrzanego w Dąbrówkach w styczniu 1947 r. Uwolniony z aresztu na mocy amnestii. Zwolniony dyscyplinarnie 9 V 1947 r. Ukończył CS MBP w Łodzi. Członek PPS (AIPN Rz, 0048/1368, Akta osobowe Józefa Iwaszka).

²⁹ Jakub Kisiel, ppor., ur. 17 V 1925 r. w Siedleccze, pow. Przeworsk; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, 2 kl. szkoły rolniczej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). Funkcjonariusz PUBP w Przeworsku od maja 1945 r., następnie starszy referent Referatu I PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 8 VIII 1948). Zwolniony na wniosek szefa PUBP: „nie wywiązuje się z pracy, chociaż ma do pomocy referenta] po linii ogólnej”. Przeniesiony do PUBP w Lesku, a od 1952 r. w WUBP w Rzeszowie (Wydział Służby Mundurowej Kwaternistrzostwa). Zwolniony 31 I 1957 r. Przyjęty ponownie pracował w SB KW MO w Rzeszowie (1957–1960). Członek „Wici” i PPR/PZPR (*ibidem*, 0056/3812, Akta osobowe Jakuba Kisielela).

³⁰ Józef Garbacz, mjr, ur. 20 V 1927 r. w Ostrowie, pow. Dębica; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, roczny kurs szkoły górniczej. W latach 1937–1945 we Francji; pracował w kopalni węgla i działał w partyzancie polskiej we Francji (ps. „Rzymek”). W latach 1945–1947 w 19. Zgrupowaniu Piechoty Polskiej we Francji i 2. pułku szkolnym w Chełmnie (plut.). W łańcuckim PUBP kolejno: wartownik ochrony (1 IX – 1 X 1947), wartownik aresztu, referent Referatu I (1 IV 1948 – 31 I 1949), starszy referent Referatu I

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

Referat III – przejął zadania Sekcji do Walki z Bandytyzmem i Wydziału VII. Był głównym pionem w PUBP przeznaczonym do zwalczania zbrojnego podziemia na terenie powiatu. Etatowo zatrudnionych było trzech funkcjonariuszy. Początkowo Referat III składał się z trzech sekcji. Podział zadań pomiędzy nimi przedstawiał się następująco:

- Sekcja I – walka z bandytyzmem, prowadzenie spraw o nielegalne posiadanie broni i zwalczanie podziemia ukraińskiego: OUN-UPA.

- Sekcja II – nastawiona była na likwidację podziemia polskiego, w tym organizacji poakowskich i struktur organizacji „Wolność i Niezawisłość”. Sekcja od czerwca 1950 r. zajmowała się rozpracowywaniem nacjonalizmu ukraińskiego i tzw. białej emigracji.

- Sekcja III – rozpracowywała podziemne organizacje narodowe (Stronnictwo Narodowe, Narodowe Siły Zbrojne, Narodowa Organizacja Wojskowa – Narodowe Zjednoczenie Wojskowe). Sekcja od czerwca 1950 r. zajmowała się byłymi członkami organizacji poakowskich, Zrzeszenia WiN i tzw. elementu sanacyjnego.

- Sekcja IV – powstała w czerwcu 1950 r. – prowadziła sprawy związane z SN i NOW³¹.

Kierownikami Referatu III byli kolejno: Antoni Rejman (styczeń – grudzień 1946), Zygmunt Marciniak³² (październik 1947 – grudzień 1949), Michał Fila³³ (styczeń – październik 1950), Józef Broda³⁴ (październik 1950 – kwiecień 1952).

(1 II 1949 – 30 IV 1952), starszy referent terenowy dla obsługi gminy Łańcut Wieś (1 V 1952 – 14 II 1953), starszy referent przy kierownictwie PUBP (15 II 1953 – 31 III 1955), starszy referent (oficer operacyjny). W latach 1957–1973 w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łańcucie. Ukończył kurs przy WUBP (1948) i Roczna Szkoła Oficerów Operacyjnych MSW (1957–1958). Członek „Młodzieży Komunistycznej” we Francji i PPR/PZPR (*ibidem*, 00157/1029, Akta osobowe Józefa Garbacza).

³¹ Wydział IV Departamentu III MBP powstał na podstawie rozkazu nr 037/org. z 19 V 1950 r. (B. Kopka, G. Majchrzak, *Centrala a teren na przykładzie działań Departamentu III Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego w latach 1944–1954* [w:] „Zwyczajny” resort. *Studia o aparacie bezpieczeństwa 1944–1956*, red. K. Krajewski, T. Łabuszewski, Warszawa 2005, s. 206).

³² Zygmunt Marciniak, płk, ur. 22 III 1925 r. w Lubosinie, pow. Szamotuły; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych – technikum mechaniczne). Podczas okupacji malarz w Gołęczewie i Poznaniu, od 1943 r. w fabryce akumulatorów w Poznaniu. W latach 1945–1947 w aparacie bezpieczeństwa woj. poznańskiego. W łańcuckim PUBP kolejno: referent (17 V – 30 IX 1947), starszy referent Referatu III (1 X 1947 – 31 XII 1949), następnie zastępca szefa PUBP w Mielcu i szef PUBP w Tarnobrzegu (od października 1950). W WUBP w Rzeszowie, m.in. zastępca naczelnika Wydziału IX i naczelnik Wydziału IV. W latach 1957–1976 w SB KW MO w Rzeszowie. Ukończył kurs aktywu powiatowego MBP (1948). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 00157/1364, Akta osobowe Zygmunta Marciniaka).

³³ Michał Fila, kpt., ur. 1 VIII 1914 r. w Cisowie, pow. Nisko; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych kl. 7), bednarz. W latach 1937–1938 służba wojskowa w plutonie artylerii 39. pp. (st. kanonier). Przed wojną robotnik rolny i fernal. Podczas okupacji cieśla w firmie niemieckiej w Dębie i prywatnie bednarz. Od lutego 1943 r. w Straży Chłopskiej, potem w AL, ps. „Listek”, „Lipa”, w lasach zamajskich, pod dowództwem Juliana Kaczmarczyka i Franciszka Bielaka. Od końca lipca 1944 r. milicjant w Stalowej Woli i funkcjonariusz PUBP w Nisku (1944–1946). W PUBP w Łańcucie zatrudniony kolejno jako: młodszy referent Referatu III (1 X 1947 – 30 IX 1948), referent Referatu III (1 X 1948 – 14 III 1950), starszy referent Referatu III (15 III 1950 – 30 XI 1951). Następnie w WUBP i SB KW MO w Rzeszowie (Wydział III). Zwolniony 30 IX 1962 r. Ukończył kurs przy WUBP w Rzeszowie (1946). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0056/3833, Akta osobowe Michała Fili).

³⁴ Józef Broda, ppor., ur. 24 II 1923 r. w Harkłowej, pow. Jasto; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Przed wojną pracował w Państwowej Wytwórni Prochu nr 5 w Krajowicach k. Jasła, potem do 1943 r.

Struktury

Referat IV – odpowiedzialny był za sprawy gospodarcze powiatu, w jego zainteresowaniu były zakłady przemysłowe i rzemieślnicze, aprowizacja, handel i spółdzielczość. Zabezpieczano też banki, urzędy skarbowe, pocztowe, telekomunikacyjne oraz szlaki komunikacyjne (głównie odcinek strategicznej linii kolejowej z Przemyśla do Krakowa). Z racji rolniczego charakteru powiatu główny nacisk w pracy Referatu IV położony był na zabezpieczenie spraw rolnictwa i leśnictwa. Po 1949 r. w jego kompetencji znalazło się zabezpieczenie tworzenia gospodarstw spółdzielczych na terenie powiatu (kolektywizacja) i przeciwdziałanie wszelkim próbom dezorganizacji, czy też osłabiania tego procesu. Pełna obsada referatu wynosiła 4 funkcjonariuszy.

Kierownikami Referatu IV byli kolejno: Edward Michałowicz³⁵ (listopad 1945 – wrzesień 1947), Michał Serafin³⁶ (październik 1947 – wrzesień 1948), p.o. Edward Michałowicz (październik 1948 – luty 1949), Józef Czólno³⁷ (marzec 1949 – luty 1951), Franciszek Sobieski (marzec 1951 – kwiecień 1952).

Referat V – powstał na bazie dotychczasowych Sekcji III i części sekcji V. Jednostka ta nazywana była Referatem Społeczno-Politycznym. Powierzone zadania związane były z ochroną partii „demokratycznych” (PPR, PPS, SL, SD) przed wpływami „reakcji”. W zainteresowaniu Referatu znalazły się wszelkie organizacje i stowarzyszenia społeczne, coraz większą uwagę od końca lat czterdziestych poświęcano sprawom wyznaniowym, zwłaszcza Kościołowi katolickiemu. Pod nadzorem Referatu V znaleźli się też nauczyciele, młodzież i kultura oraz organy administracji państwowej i samorządowej. Zatrudniona w nich przedwojenna kadra urzędnicza bądź przynależna do PSL, podlegała zwolnieniu i wymianie. Etatowo pracowało czterech funkcjonariuszy.

w kopalni ropy naftowej w Harkłowej. Od lipca 1945 r. w PUBP w Gorlicach (do grudnia 1948 r.) i PUBP w Tarnobrzegu. W PUBP w Łańcucie zatrudniony kolejno jako starszy referent Referatu III (15 IX 1950 – 30 IV 1952) i starszy referent terenowy dla gmin Czarna i Żołynia (1 V 1952 – 30 VI 1954). Przeniesiony do PUBP w Sanoku, zwolniony dyscyplinarnie 31 III 1955 r. za nadużywanie alkoholu i niewywiązywanie się z obowiązków służbowych. Ukończył kurs przy WUBP (1946) i kurs śledczy CW MBP (1947). Członek „Strzelca” (1937–1939), ZWM i PPR/PZPR (*ibidem*, 0054/2891, Akta osobowe Józefa Brody).

³⁵ Edward Michałowicz, kpr., ur. 16 XII 1921 r. w Smolarzynie, pow. Łańcut; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. W czasie wojny członek „Wici” i BCh (ps. „Pszczola”). Młodszy referent do Walki z Dezercją PUBP w Łańcucie (7–19 VII 1945), młodszy referent Referatu IV (20 VII 1945 – 30 IX 1947), referent Referatu IV (1 X 1947 – 30 IV 1949). Zwolniony dyscyplinarnie i skazany (wspólnie z Janem Babką), 21 VI 1949 r., przez WSR w Rzeszowie na 8 lat więzienia za to, że w 1943 r., pełniąc służbę nocną w Smolarzynie, zatrzymali dwoje ukrywających się Żydów, których przekazali na posterunek policji granatowej w Rakszawie. Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0045/471, Akta osobowe Edwarda Michałowicza).

³⁶ Michał Serafin, chor., ur. 24 IX 1919 r. w Piechotach, pow. Mielec; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Przed wojną pracował w Państwowych Zakładach Lotniczych – Wytwórni Płatowców nr 2 w Mielcu. W latach 1946–1947 w PUBP w Inowrocławiu, następnie przeniesiony do woj. rzeszowskiego. Referent Referatu IV PUBP w Łańcucie (22 VI – 30 IX 1947), starszy referent Referatu IV PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 30 IX 1948), WUBP w Rzeszowie. Zwolniony dyscyplinarnie 31 XII 1949 r. Ukończył kurs przy WUBP (1948). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0048/2363, Akta osobowe Michała Serafina).

³⁷ Józef Czólno, chor., ur. 27 III 1924 r. w Będziemyślu, pow. Dębica; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej (po wojnie 7 kl.). Kościelnym w Będziemyślu i robotnikiem Baudienstu w Sędziszowie. Po wojnie kierowca samochodowy. W latach 1945–1947 w PUBP w Dębicy. Młodszy referent Referatu IV PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 31 I 1949) i referent Referatu IV (1 II 1949 – 28 II 1951). Następnie w PUBP w Tarnobrzegu. Zwolniony dyscyplinarnie 31 VII 1951 r. za udział w bójce na zabawie tanecznej. Członek SL (1945) i PZPR (*ibidem*, 0045/1057, Akta osobowe Józefa Czólno).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

Kierownikami Referatu V PUBP w Łańcucie byli kolejno: Władysław Markowicz³⁸ (październik 1945 – sierpień 1946), Jan Łuszczyc³⁹ (wrzesień 1946 – wrzesień 1947), Edward Stefaniak⁴⁰ (październik 1947 – sierpień 1949), Jan Ćwikliński⁴¹ (wrzesień 1949 – luty 1950) i Stefan Golonka⁴² (marzec 1950 – marzec 1952).

³⁸ Władysław Markowicz, bez stopnia, ur. 5 IX 1923 r. w Kosinie, pow. Łańcut; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, stelmach. W czasie wojny w ZWZ w Białobokach (1941) i BCh (AK) w Kosinie, ps. „Cietrzew”. Był kolporterem prasy konspiracyjnej i łącznikiem. Wartownik ochrony gmachu PUBP w Łańcucie (24 II – 8 X 1945) i referent Referatu V (9 X 1945 – 1 I 1947). Zwolniony jako „niepewny element” (ojciec wiceprezesa kofa PSL). Członek „Wici” i PPR (*ibidem*, 0048/1918, Akta osobowe Władysława Markowicza).

³⁹ Jan Łuszczyc, chor., ur. 20 IV 1917 r. w Taganrogu (narodowości białoruskiej); wykształcenie: 4 kl. gimnazjum. W latach 1938–1939 służba wojskowa w 18. p.uł. w Grudziądzu (kpr.). W kampanii wrześniowej ranny pod Chojnicami (Pomorska Brygada Kawalerii). Do sierpnia 1940 r. w stalagu XI a w Altengrabow. Pracował w cukrowni w Przeworsku, szpitalu w Jarosławiu, a od 1941 r. jako magazynier wojskowych magazynów aprowizacyjnych w Jarosławiu. Od października 1944 r. w PUBP w Jarosławiu. Przeniesiony dyscyplinarnie do Łańcuta; referent Referatu V (5 V – 31 VIII 1946), starszy referent Referatu V (1 IX 1946 – 25 IV 1948). Zawieszony w obowiązkach służbowych z dniem 1 IX 1947 r. i zwolniony na wniosek szefa PUBP: „prowadzi się nagannie, po pracy znajduje się w towarzystwie ludzi niecieszących się dobrą opinią”. 20 IV 1948 r. zdegradowany do stopnia sierżanta i skazany przez WSR w Rzeszowie na 4 lata więzienia za „dopuszczenie się niedbalstwa w pełnieniu obowiązków służbowych i dopuszczenie się naruszenia tajemnicy służbowej”. Członek PPR (*ibidem*, 48/1850, Akta osobowe Jana Łuszczycyca).

⁴⁰ Edward Stefaniak, ppor., ur. 2 IV 1920 r. w Końskowoli, pow. Puławy; wykształcenie: 2 klasy gimnazjum. W latach 1942–1944 robotnik i laborant weterynaryjny w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach. W końcu lipca 1944 r. nie ewakuował się z Pławna (pow. Radomsko), gdzie była siedziba instytutu od marca 1943 r. Od października 1944 do stycznia 1945 r. na robotach przymusowych w Maluszynie n. Pilicą. Pracował przy budowie okopów i w piekarni. Od marca 1945 r. funkcjonariusz PUBP w Puławach. Przeniesiony do woj. rzeszowskiego, rozpoczął pracę 20 VII 1947 r. jako starszy referent PUBP w Łańcucie, starszy referent Referatu V PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 31 VIII 1949). Na wniosek p.o. szefa urzędu por. Gwoźdźcia przeniesiony do PUBP w Krośnie z powodu nadużywania alkoholu („poderwał sobie opinię w swych podwładnych pracowników, wprowadzając częściową demoralizację w pracy Referatu V”). Następnie w PUBP w Przemysłu (od lipca 1950 r.). W latach 1951–1952 wykładowca Katedry Zawodowej w Krajowym Ośrodku Szkoleniowym Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku. Zwolniony dyscyplinarnie 15 IX 1952 r. z powodu nadużywania alkoholu. Ukończył kurs Kierowników Referatów PUBP MBP (1947). Członek PPR/PZPR (AIPN, 0193/4223, Akta osobowe Edwarda Stefaniaka).

⁴¹ Jan Ćwikliński, plut., ur. 30 VIII 1926 r. w Tarnobrzegu; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Przed wojną uczeń Szkoły Powszechnej w Chorostkowie (pow. Kopyczyńce). Podczas okupacji przebywał w krewnych w miejscowości Soroka (pow. Kopyczyńce). Po ponownym wkroczeniu ACz w brygadach pomocniczych NKWD. W latach 1945–1949 w PUBP w Tarnobrzegu. Starszy referent Referatu V PUBP w Łańcucie (1 VIII 1949–28 II 1950). Złożył sam podanie o zwolnienie ze służby z powodu oddalenia od rodziny. Zwolniony jako „nienadający się do pracy w org[anach] b[e]ezpieczeństwa p[ublicznego]”. Zastrzeżenia budżetowe jego pobytu na wschodzie i uczestniczenie z żoną w mszach św. – jej krewny był delegatem rządu na pow. tarnobrzezski, ponowne przeniesienie do Tarnobrzega było niemożliwe z powodu uwag do rodziny. Ukończył kurs przy WUBP (1947). Członek PPR/PZPR (AIPN Rz, 0045/1063, Akta osobowe Jana Ćwiklińskiego).

⁴² Stefan Golonka, chor., ur. 4 XII 1924 r. w Skrzyszowie, pow. Dębica; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej. Od 1936 r. pracował na roli (ojciec przebywał od 1939 r. we Francji, w czasie wojny w Anglii). W czasie okupacji do 1943 r. pomocnik ślusarski, później ukrywał się przed Niemcami. Od maja 1945 r. w PUBP w Tarnobrzegu. W PUBP w Łańcucie zatrudniony kolejno jako wartownik (17 X 1945 – 14 I 1946), młodszy referent (15 I – 30 XI 1946), referent (1 XII 1946 – 30 IX 1947), referent Referatu V (1 X 1947 – 14 III 1950) i starszy referent Referatu V od 15 III 1950 r. Aresztowany 21 XII 1951 r. związku z zarzutami bicia zatrzymanych w śledztwie, zwolniony ze służby 31 III 1952. Skazany przez WSR w Rzeszowie na rok więzienia (27 V 1952 r.). Członek PPR/PZPR. Zmarł 4 XII 2000 r. (*ibidem*, 0045/1246, Akta osobowe Stefana Golonki).

Struktury

W WUBP w Rzeszowie funkcjonował od kwietnia 1946 r. Wydział „A” zajmujący się obserwacją zewnętrzną ludzi i obiektów, sprawdzaniem osób będących w zainteresowaniu UB, zatrudnieni funkcjonariusze weryfikowali też informacje o przeszłości kandydatów do pracy w urzędzie i realizowali listy gończe. Do 1948 r. składający się z czterech sekcji wydział nie posiadał jednostek powiatowych. Od początku 1949 r. funkcjonowały samodzielne referaty ds. wywiadu, realizujące zadania wydziału na terenie powiatów. W Łąncucie pion ten rozpoczął działalność z dniem 1 maja tego roku. Na etacie referatu zatrudniony był jeden pracownik.

Funkcjonariuszami Samodzielnego Referatu ds. Wywiadu byli kolejno: Marcin Michałek⁴³ (maj 1949 – sierpień 1950), Zygmunt Amlicki⁴⁴ (wrzesień 1950 – październik 1951) i Adolf Cichosz⁴⁵ (listopad 1951 – kwiecień 1952).

Wymieniony w rozkazie ministra Radkiewicza z lutego 1945 r. Departament II rozpoczął działalność dopiero po 1 kwietnia, kiedy to został wydany odpowiedni rozkaz. Referat II PUBP w Łąncucie powstał w 1947 r. Jego funkcjonariusze zajmowali się prowadzeniem ewidencji operacyjnej (sieci agenturalnej, prowadzonych rozpracowań agenturalnych, elementu przestępczego i podejrzanego) oraz ekspedycją poczty specjalnej. Od czerwca 1950 r. Referat II PUBP w Łąncucie dzielił się na dwie sekcje:

- Sekcja I – kartoteka ogólna zawierająca ewidencję operacyjną.
- Sekcja II – zabezpieczenie poczty, telegrafu, centrali telefonicznej i radiowęzłów oraz Państwowego Przedsiębiorstwa Kolportażu „Ruch”.

⁴³ Marcin Michałek, chor., ur. 4 II 1926 r. w Białym Borze, pow. Mielec; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej. W 1940 r. wysiedlony przez Niemców do Skrzyszowa (pow. Tarnów), pracował jako pomocnik ślusarski. W latach 1945–1946 w PUBP w Tarnobrzegu. W PUBP w Łąncucie zatrudniony kolejno jako: wartownik ochrony (20 V – 7 X 1946), młodszy referent (20 XII 1946 – 30 IX 1947), młodszy referent Referatu V (1 X 1947 – 30 IV 1949) i referent Referatu ds. Wywiadu (1 V 1949 – 9 VIII 1950). Następnie w PUBP w Nisku i PUBP w Gorlicach (od maja 1951 r.). Zwolniony 31 I 1955 r. Ukończył kurs przy WUBP (1947) i Szkołę Międzywojewódzką Bezpieczeństwa Publicznego w Katowicach (1953). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0054/3068, Akta osobowe Marcina Michałka).

⁴⁴ Zygmunt Amlicki, chor., ur. 19 V 1931 r. w Żelechlinie, pow. Inowrocław; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych 10 kl.) W czasie okupacji parobek u bauera i goniec, od 1944 r. pracował w gospodarstwie rodziców. W latach 1945–1948 służba wojskowa (strz.) jako orkiestrant. Pracę w organach bezpieczeństwa rozpoczął w PUBP Jarosław (1948). Referent Referatu ds. Wywiadu PUBP w Łąncucie (15 IX 1950 – 31 X 1951), następnie w PUBP w Jaśle i WUBP w Rzeszowie (od maja 1952 r.). Zwolniony 31 III 1955 r. W wojsku ukończył miesięczny kurs dla aktywistów o świecie współczesnym i kurs przy WUBP (1949). Członek ZWM (ZMP) (*ibidem*, 0054/2853, Akta osobowe Zygmunta Amlickiego).

⁴⁵ Adolf Cichosz, st. sierż., ur. 28 V 1929 r. w Maciejowie, pow. Krasnystaw; wykształcenie: 4 kl. szkoły powszechnej (po wojnie 7 kl.). Od 1945 r. pracował w kopalni węgla. W latach 1947–1949 ochotnicza służba wojskowa w KBW w Gdańsku i Rzeszowie. Funkcjonariusz PUBP w Jaśle od 1949 r. Referent Referatu ds. Wywiadu PUBP w Łąncucie (1 XI 1951 – 31 III 1952), referent przy kierownictwie PUBP (1 IV 1952 – 14 II 1953) i referent terenowy dla obsługi gminy Łącut-wieś (od 15 II 1953). 16 VIII 1953 r. na zabawie tanecznej w Albigowie doprowadził do awantury, w trakcie której zastrzelił dwie osoby. Aresztowany 17 sierpnia. Zwolniony dyscyplinarnie 10 XII 1953 r. Ukończył kurs przy WUBP (1950). Członek ORMO i PPR/PZPR – wykluczony za udział w awanturze (*ibidem*, 0045/1025, Akta osobowe Adolfa Cichosza).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

Kierownikami Referatu II byli kolejno: Stanisław Rejment⁴⁶ (październik 1947 – kwiecień 1949), Marian Wąsacz⁴⁷ (wrzesień – grudzień 1949) i Adam Bubulka⁴⁸ (luty 1950 – kwiecień 1952).

W końcu lat czterdziestych w związku z narastającą w kraju szpiegomanią i doszukiwaniem się w każdym przypadku awarii czy zatrzymania produkcji sabotażu lub wrogiej dywersji coraz większe znaczenie zyskiwać zaczął Departament IV MBP zajmujący się gospodarką. W sierpniu 1949 r. uzyskano nowy instrument do roztoczenia kontroli nad przedsiębiorstwami ważnymi dla gospodarki narodowej. Powołane w nich referaty ochrony (RO) były placówkami UB w obiektach gospodarczych. Główną metodą ich pracy było korzystanie z sieci agenturalno-informacyjnej. Potencjalne zagrożenie stanowiły nie tylko akty szkodnictwa w postaci sabotażu, ale również strajki czy przerwy w pracy. W zależności od wielkości zakładu i skali zagrożenia RO liczyły od 2 do 5 pracowników. RO tworzone były przez powiatowe urzędy bezpieczeństwa (referaty IV), ale bezpośrednie kierownictwo i kontrola ich pracy prowadzona była przez Wydział IV WUBP (w latach 1953–1954 – Wydział IX WUBP)⁴⁹. W zakładach produkujących na potrzeby wojska znajdowały się referaty wojskowe (RW). W powiecie łańcuckim RW powstał w Zakładach Chemicznych w Sarzynie (Wytwórnia Chemiczna nr 10). Od początku 1956 r. ochroną zakładu zajmowała się Grupa Operacyjna Wytwórni Chemicznej Sarzyna podległa początkowo kierownikowi PUdsBP w Łąncucie, a od 1 lutego tego roku kierownikowi PDdsBP w Leżajsku⁵⁰.

⁴⁶ Stanisław Rejment, kpt., ur. 3 IV 1922 r. w Raclawówce, pow. Rzeszów; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). W czasie okupacji robotnik Baudienstu (1942–1943). Od października 1944 r. funkcjonariusz PUBP w Rzeszowie. W Łąncucie zatrudniony kolejno jako referent (15 III – 30 IX 1947) i referent ewidencji operacyjnej Referatu II (1 X 1947 – 29 IV 1949). Następnie w PUBP w Krośnie i WUBP w Rzeszowie (od stycznia 1951 r.). W latach 1956 – 1970 w SB KW MO w Rzeszowie. Ukończył CS MBP (1945) i kurs „po linii” Departamentu II – 1949 (*ibidem*, 00157/564, Akta osobowe Stanisława Rejmenta).

⁴⁷ Marian Wąsacz, kpt., ur. 1 I 1931 r. w Białej, pow. Rzeszów; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Od listopada 1946 r. w WUBP w Rzeszowie. Referent ewidencji operacyjnej Referatu II PUBP w Łąncucie (6 IX – 31 XII 1949) i sztyrant fotograf Referatu II (1 I – 31 XII 1950). Od 1951 r. w MBP, następnie w KdsBP i MSW. Zwolniony 5 XII 1978 r. Przed odejściem z pracy zatrudniony w Departamencie Techniki. Ukończył kurs „po linii” Departamentu II (1949), Szkołę Oficerską SB MSW (1963). Członek PPR/PZPR (Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Warszawie – dalej: AIPN, 0604/404, Akta osobowe Mariana Wąsacza).

⁴⁸ Adam Bubulka, por., ur. 30 III 1926 r. w Dębicy; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). Przez miesiąc milicjant w Dębicy (wrzesień 1944). Od listopada 1944 r. do stycznia 1946 r. służba wojskowa w 25. pp. (ukończył szkołę podoficerską). W PUBP w Łąncucie zatrudniony kolejno jako młodszy referent (1 III – 30 IX 1947), referent Referatu IV (1 X 1947 – 14 II 1950) i referent ewidencji operacyjnej (15 II 1950 – 30 IV 1952). Następnie w powiatowych jednostkach aparatu bezpieczeństwa w Nisku, Dębicy (od maja 1954 r.) oraz Delegaturze w Stalowej Woli (od lipca 1955 r.). Od kwietnia 1956 r. w WUdsBP w Rzeszowie. Zwolniony 31 XII 1956 r. Ukończył kursy: rusznikarski w Poznaniu (1945), agitatorów przedwyborczych w Zakopanem, ZWM w Dębicy (1946) oraz przy WUBP (1948). Członek ORMÓ, ZWM i PPR/PZPR (AIPN Rz, 0054/3514, Akta osobowe Adama Bubulki).

⁴⁹ *Zakres pracy i kompetencje Referatów Ochrony [w:] Aparat bezpieczeństwa w latach 1944–1956. Tatyka, strategia, metody, cz. II: Lata 1948–1949*, oprac. A. Paczkowski, Warszawa 1996, s. 22.

⁵⁰ AIPN, 609, Rozkazy organizacyjne przewodniczącego KdsBP, Rozkaz organizacyjny nr 06/org., 12 I 1956 r., k. 12; *ibidem*, Rozkaz organizacyjny nr 011/org., 31 I 1956 r., k. 36.

Struktury

W Referacie Wojskowym w Sarzynie pracowali: Michał Furman⁵¹ (marzec 1951 – kwiecień 1954) – od grudnia 1952 r. kierownik RW; Henryk Hołda (kwiecień 1954 – lipiec 1956); Józef Kalamarz (kwiecień 1955 – styczeń 1956); Jerzy Grodecki⁵² (kwiecień 1954 – styczeń 1956) – kierownik RW; Roman Hołowicki (kwiecień 1955 – styczeń 1956); Ireneusz Górski (wrzesień 1955 – styczeń 1956).

W lutym 1951 r. przy PUBP w Łańcucie powstał Referat VIII⁵³ mający zabezpieczać przebiegające tamtędy linie kolejowe. Jedyńm funkcjonariuszem zatrudnionym w tym referacie był Tadeusz Nalepa⁵⁴, który pracował do kwietnia 1952 r.

Od marca 1951 r. na szczeblu PUBP w Łańcucie stworzono stanowisko referenta ds. poboru i rezerw KBW i WOP (od maja 1952 r. referenta ds. poboru)⁵⁵. Jego zadaniem było prowadzenie akcji werbunkowej do pracy w UB wśród żołnierzy kończących służbę w jednostkach podległych MBP. Od 1949 r. w Łańcucie podjęły pracę co najmniej 22 osoby, które wcześniej służyły w KBW, WOP lub w Informacji Wojskowej. Na stanowisku referenta ds. poboru i rezerw KBW i WOP (referenta ds.

⁵¹ Michał Furman, kpt., ur. 14 III 1928 r. w Kłodawie, pow. Jasło; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, 2 kl. szkoły przemysłowej, formierz. W latach 1946–1949 zatrudniony w Hucie Zabrze. Pracę w aparacie bezpieczeństwa rozpoczął w PUBP w Gorlicach (1949). Od października 1949 w WUBP w Rzeszowie. Referent RW w Sarzynie (1 III 1951 – 30 XI 1952), kierownik RW w Sarzynie (1 XII 1952 – 14 IV 1954). Następnie w WUBP w Rzeszowie. Zwolniony 31 XII 1956 r. Ponownie przyjęty pracował w Referacie ds. Bezpieczeństwa KM MO i SB KW MO w Rzeszowie (1957 – 1977). Ukończył kurs przy WUBP (1947). Członek ZMP i PZPR (AIPN Rz, 00158/24, Akta osobowe Michała Furmana).

⁵² Jerzy Grodecki, plk, ur. 5 V 1930 r. w Sławęcinie, pow. Jasło; wykształcenie: wyższe (1981). Ukończył 4 klasy liceum, w 1948 r. wstąpił ochotniczo do wojska (11 Brygada WOP w Białymstoku). Po ukończeniu szkoły podoficerskiej, zastępca komendanta strażnicy ds. politycznych w Kuźnicy. Po dwutygodniowym kursie politycznym instruktor batalionowy ZMP. Zdemobilizowany w 1950 r., pracował w Państwowym Przedsiębiorstwie Budowlanym w Stalowej Woli. W 1952 r. ukończył liceum ogólnokształcące dla pracujących. W aparacie bezpieczeństwa od czerwca 1951 r. Funkcjonariusz RW WSK Wydziału IV WUBP w Rzeszowie. Kierownik RW w Sarzynie (15 IV 1954 – 31 XII 1955), następnie kierownik GO w Sarzynie. W latach 1957–1970 zastępca komendanta powiatowego ds. bezpieczeństwa w Leżajsku i Krośnie (od 1965 r.). Komendant powiatowy MO w Krośnie, w 1975 r. mianowany zastępcą komendanta wojewódzkiego ds. służby milicji. Od 1978 r. na równorzędnym stanowisku w Chełmie. W 1980 r. mianowany komendantem wojewódzkim MO w Nowym Sączu (od 1983 r. szef WUSW). Zwolniony 31 III 1990 r. Ukończył Kurs Doskonalenia Kadr Kierowniczych SB MSW (1966). Członek OM TUR, ZMP, PZPR (AIPN Kr, 0159/2885, Akta osobowe Jerzego Grodeckiego).

⁵³ 27 XII 1950 r. z części Departamentu IV wyodrębniono Departament VIII (rozkaz nr 0132/org.), mający zajmować się zabezpieczeniem komunikacji: transport lotniczy, drogowy, żegluga i koleje (A. Bilińska-Gut, *op. cit.*, s. 101).

⁵⁴ Tadeusz Nalepa, chor., ur. 5 VII 1926 r. w Niechobrzu, pow. Rzeszów; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, 3 kl. wieczorowej szkoły dokształcającej. W latach 1942–1947 pracował na kolei w Rzeszowie i w fabryce porcelany w Boguchwale. Wartownik ochrony PUBP w Łańcucie (15 III – 30 IX 1947), referent Referatu V (1 X 1947 – 31 I 1951) i referent Referatu VIII (1 II 1951 – 30 IV 1952). Następnie w PUBP w Przeworsku. Zwolniony 22 I 1954 r. na własną prośbę. Ukończył kurs przy WUBP (1947). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0048/2052, Akta osobowe Tadeusza Nalepy).

⁵⁵ W 1949 r. resortowi bezpieczeństwa podporządkowano WOP i Straż Przemysłową, od 1946 r. podlegała mu paramilitarna Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej. 28 II 1949 r. w strukturach MBP powstał Wydział Mobilizacyjny – rozkaz nr 0106/org., przekształcony 14 maja 1951 r. w Biuro Wojskowe – rozkaz nr 045/org. (A. Bilińska-Gut, *op. cit.*, s. 118). Na szczeblu WUBP w Rzeszowie funkcjonowała Samodzielna Sekcja Mobilizacyjna (Wojskowa).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

poboru) pracowali: Józef Porada⁵⁶ (marzec 1951 – sierpień 1953) i Kazimierz Kuśnierz⁵⁷ (wrzesień 1953 – grudzień 1954).

W latach 1944–1956 funkcję szefa PUBP w Łańcucie pełniło 12 osób: Edward Goleb (sierpień – październik 1944), Jan Łęźny (listopad 1944 – maj 1945), Bolesław Filip⁵⁸ (maj – październik 1945), Michał Pusz⁵⁹ (październik 1945 – kwiecień 1946), Julian Wojtusik⁶⁰ (kwiecień – czerwiec 1946), Stanisław Leśko⁶¹ (czer-

⁵⁶ Józef Porada, sierż., ur. 31 X 1930 r. w Słocinie, pow. Rzeszów; wykształcenie: 2 kl. gimnazjum w Rzeszowie. W latach 1948–1950 służba wojskowa w 4. Brygadzie KBW. Od 1950 r. referent werbunkowy w Wojewódzkiej Komendzie PO „SP”. Referent ds. poboru i rezerw KBW i WOP w PUBP w Łańcucie (15 III 1951 – 30 IV 1952) i referent ds. poboru (1 V 1952 – 5 VIII 1953). Aresztowany za nadużywanie alkoholu, grożenie bronią przechodniom i kasjerce na stacji PKP. 11 IX 1953 r. skazany przez WSR w Rzeszowie na 6 miesięcy więzienia. Członek ZWM/ZMP (*ibidem*, 0048/2221, Akta osobowe Józefa Porady).

⁵⁷ Kazimierz Kuśnierz, st. sierż., ur. 1 I 1928 r. w Słocinie, pow. Rzeszów; wykształcenie 7 kl. szkoły powszechnej. Służbę wojskową odbywał w jednostce KBW. Wartownik ochrony PUBP w Łańcucie (5 XI 1951 – 31 IV 1952), następnie oddziałowy i depozytor aresztu WUBP w Rzeszowie. Referent ds. poboru PUBP w Łańcucie (1 IX 1953 – 31 XII 1954). Dalsza służba w centrali MBP i MSW. Ukończył Międzywojewódzką Szkołę Bezpieczeństwa Publicznego w Krakowie (1952). Członek ZMP (*ibidem*, Kartoteka ewidencyjna funkcjonariuszy bezpieczeństwa publicznego).

⁵⁸ Bolesław Filip, ppor., ur. 1 IV 1914 r. w Żolyni, pow. Łańcut; ukończył gimnazjum w Łańcucie. Przeszedł przeszkolenie wojskowe w dywizyjnej kompanii pchor. rez. piech. przy 39. pp. w Jarosławiu; uczestniczył w kampanii wrzesniowej (24. DP). W okresie okupacji pracował na roli. Od 1940 r. w BCh, ps. „Samogon”, dowódca kompanii w Żolyni. Wykładał w konspiracyjnej szkole podchorążych w Strażowie. Przyjęty do PUBP w Łańcucie z dniem 22 III 1945 r. jako starszy oficer śledczy, od 23 maja, p.o. kierownik urzędu. „Jest on pracownikiem dobrze orientujący [m] się w dziedzinie swej pracy, przedsięwzięty [*sic!*], ze swych obowiązków wywiązuje się należycie. Jest to człowiek inteligentny, cieszący się dobrym autorytetem, lecz mało energiczny” (z opinii kierownika WUBP, Władysława Sobczyńskiego). Po ujawnieniu swojej działalności konspiracyjnej w BCh zwolniony 16 X 1945 r. Członek „Wici” i SL. Odznaczony Krzyżem Walecznych za kampanię wrzesniową (*ibidem*, 0045/1137, Akta osobowe Bolesława Filipa).

⁵⁹ Michał Pusz, bez stopnia, ur. 25 X 1908 r. w Wysokiej, pow. Łańcut; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej i 3 lata zawodowej szkoły szwajcarskiej. W wyuczonym zawodzie pracował w Łańcucie i Wysokiej. Przed wojną członek SL, w czasie okupacji w BCh, ps. „Studnia”. W PUBP w Łańcucie od 26 III 1945 r. Po nagłym zwolnieniu Bolesława Filipa objął obowiązki p.o. kierownika PUBP (17 X 1945 – 18 IV 1946), później pozostawał jako zastępca kierownika. Wniosek o jego zwolnienie za ukrycie przynależności do BCh przesłano do MBP w styczniu 1946 r. Zwolniony dyscyplinarnie z dniem 1 VII 1946 r. za „zatajenie przynależności do nielegalnej organizacji”. Następnie pracownik Referatu Społeczno-Politycznego w Starostwie Powiatowym w Łańcucie. Zwolniony na wniosek starosty za słabe wypełnianie obowiązków służbowych: brak znajomości przepisów prawnych oraz zasad stylistyki i ortografii (czerwiec 1947 r.). W 1949 r. oskarżony o zastrzelenie żony w kwietniu 1947 r., wypuszczenie z aresztu trzech osób w zamian za łapówkę i utrzymywanie stosunków płciowych z aresztowaną. Zginął w 1951 r. pod kołami pociągu, próbując ucieczki w czasie konwojowania go na rozprawę z Gdańska do Rzeszowa (*ibidem*, 0045/631, Akta osobowe Michała Pusza; APR, SPŁ, 122, Sprawozdania sytuacyjne dotyczące stanu bezpieczeństwa na terenie powiatu, 1947, Wniosek starosty do UW o mianowanie nowego referenta, k. 155; J. Borowiec, *Aparat bezpieczeństwa a wojskowy wymiar sprawiedliwości. Rzeszowszczyzna 1944–1954*, Warszawa 2004, s. 84).

⁶⁰ Julian Wojtusik, płk, ur. 2 VIII 1917 r. w Borysławiu, pow. Drohobycz; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). Pracował w kopalni ropy w Borysławiu. Od maja 1940 r. w ACz (ukończył szkołę podoficerską), ranny w obronie Moskwy. Po wyleczeniu skierowany do *strojbatalionu* (1942). Od maja 1943 r. w 1. DP, zastępca dowódcy kompanii moździerzy ds. polityczno-wychowawczych (3. batalion 3. pp.). Ukończył szkołę NKWD w Kujbyszewie. W organach bezpieczeństwa publicznego od 1944 r.; kierownik PUBP w Brzozowie (do stycznia 1945 r.), PUBP w Dębicy (do kwietnia 1945 r.). P.o. kierownik PUBP w Łańcucie od 19 IV do 24 VI 1946 r. Następnie w WUBP w Rzeszowie (naczelnik Wydziału Szkolenia); WUBP (WUdsBP, SB KW MO) w Zielonej Górze (1954–1959) i SB KW MO w Kielcach. Zwolniony 5 VI 1970 r. Członek PPR/PZPR (AIPN, 0194/3067, Akta osobowe Juliana Wojtusika – dane udostępnione przez Zbigniewa Nawrockiego).

⁶¹ Stanisław Leśko, por., ur. 6 X 1912 r. w Załężu, pow. Rzeszów; wykształcenie: 4 kl. szkoły powszechnej. W latach 1935–1936 służba wojskowa w 51. pp. w Brzeżanach (ukończył szkołę podoficerską). Ślusarz

Struktury

wiec – listopad 1946), Antoni Konkol⁶² (grudzień 1946 – czerwiec 1947), Aleksander Bartuzi⁶³ (lipiec 1947 – sierpień 1948), Czesław Gwóźdź⁶⁴ (wrzesień 1948 – kwie-

w Państwowych Zakładach Lotniczych – Wytwórni Silników nr 2 w Rzeszowie (1938–1939). Wziął udział w kampanii wrześniowej jako dowódca drużyny (12. DP). Po zajęciu Rzeszowa przez ACz przyjęty do PPR (7 sierpnia) i UB (od 8 września). W WUBP nosił ps. „Pogan”, był m.in. kierownikiem Wydziału III „A”, następnie szefem PUBP w Łańcucie (15 VI – 30 XI 1946). Przeniesiony na niższe stanowisko z powodu nadużywania alkoholu: „Opanowanie pracy średnie, brak u niego umiejętnego podejścia do pracy z agencją, brak samodzielności, niski poziom moralny, pracowity, lecz mało zdyscyplinowany, z powodu nadmiernego używania alkoholu i gadatliwości, wobec czego jest zastrzeżenie, co do zachowania tajemnicy służbowej, brak umiejętnego rozstawiania kadr” (z charakterystyki zastępcy szefa WUBP, por. Henryka Galeckiego). 6 V 1947 r. aresztowany przez Wydział ds. Funkcjonariuszy i zwolniony ze służby. 28 VIII 1947 r. skazany przez WSR w Rzeszowie na rok więzienia za picie na służbie, zaniebdywanie obowiązków służbowych i uderzenie podwładnego w twarz (za dopuszczenie do ucieczki więźnia). Członek PPS (1929–1932) i PPR (AIPN Rz, 0048/1810, Akta osobowe Stanisława Leński).

⁶² Antoni Konkol, por., ur. 29 X 1911 r. w Budziwoju, pow. Rzeszów; wykształcenie: 4 kl. szkoły powszechnej, uczył się krawiectwa. W okresie międzywojennym aresztowany i więziony za działalność komunistyczną. Od lipca 1940 r. współpracował z sowieckim wywiadem wojskowym, od 1942 r. członek Komitetu Podokręgu PPR Rzeszów i szef wywiadu GL (do 1943 r.). Członek grupy propagandowej do przeprowadzenia reformy rolnej w powiecie rzeszowskim. W aparacie bezpieczeństwa od października 1944 r., najpierw w PUBP w Rzeszowie, następnie p.o. kierownik PUBP w Niedzicy (od sierpnia 1945 r.). Rekomendowany na stanowisko kierownika PUBP przez kierownika WUBP w Olsztynie, kpt. Henryka Palkę: „Posiada dobre kwalifikacje w służbie bezpieczeństwa publicznego. Pelen inicjatywy, energii i zmysłu organizacyjnego. Doskonale wywiązuje się z powierzonych mu zadań. Wymagający od siebie i podwładnych”. Starszy referent i zarazem p.o. szef PUBP w Łańcucie (1 XII 1946 – 30 VI 1947). Skierowany do pracy w więzienictwie, gdzie był m.in. naczelnikiem więzienia w Przemyślu, Rawiczu i naczelnikiem Wydziału Więziennictwa WUBP w Krakowie. Zwolniony 31 V 1968 r. Ukończył Kurs Aktywistów Kierowniczych MBP (1951–1952) i Ośrodek Szkolenia Aparatu Kierowniczego w Warszawie (1958–1959). Członek KZMP, KPP, PPR/PZPR (*ibidem*, 54/724, Akta osobowe Antoniego Konkola).

⁶³ Aleksander Bartuzi, kpt., ur. 29 VI 1912 r. w Garbowie, pow. Puławy; wykształcenie: 5 kl. szkoły powszechnej i trzyletnia Przemysłowa Szkoła Rzemieślnicza w Skrobowie. Przed wojną tkacz w Łodzi. W marcu 1945 r. został członkiem PPR. Ukończył dwutygodniowy kurs PPR i pełnił funkcję sekretarza propagandy KG PPR w Łodzi. 27 kwietnia na wniosek PPR skierowany na kurs Departamentu Więzień i Obozów MBP, którego nie ukończył. Od 11 czerwca 1945 r. zastępca naczelnika więzienia ds. polityczno-wychowawczych w Lublinie, zastępca naczelnika Obozu Pracy w Potulicach i naczelnik więzienia w Przemyślu (od czerwca 1946 r.). Szef PUBP w Łańcucie (1 VII 1947 – 31 VIII 1948), naczelnik Wydziału V WUBP w Rzeszowie i szef PUBP w Mielcu (styczeń 1949 – marzec 1952). Podczas pracy na stanowiskach kierowniczych w Łańcucie, a szczególnie w Mielcu nie był oceniany wysoko przez przełożonych. Zarzucano mu sfalszowanie ankiety personalnej dotyczącej okresu przedwojennego i okupacji („zapodał o sobie fałszywe fakty w życiorysie i ankiecie, a mianowicie o ucieczce z Niemiec, o przynależności do KPP), a także słabe opanowanie pracy zawodowej („pracę zawodową opanował na ogół dobrze, lecz nie posiada w niej poważniejszych wyników, gdyż pomimo posiadanych zdolności jest mało pracowity, załatwia sprawy chaotycznie, bez głębszej analizy” – 20 XII 1951 r.), grubiańskie traktowanie podległych pracowników i nadużywanie alkoholu. Przeniesiony ponownie do WUBP w Rzeszowie, pracował w Wydziale III i Wydziale Kadr i Szkolenia. Ukończył kurs szefów przy CW MBP (1947). Zwolniony ze służby 30 XI 1956 r. Członek „Wici” (1932–1933) i PPR (*ibidem*, 0054/3494, Akta osobowe Aleksandra Bartuziego).

⁶⁴ Czesław Gwóźdź, ppłk, ur. 22 II 1924 r. w Nieboczowach, pow. Rybnik; wykształcenie 3 kl. gimnazjum. W organach bezpieczeństwa od marca 1945 r. Funkcjonariusz PUBP w Lublińcu, m.in. od czerwca do września 1945 r. zastępca kierownika. W październiku 1947 r. przeniesiony do woj. rzeszowskiego. Starszy referent przy kierownictwie PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 31 V 1948). Zastępca szefa PUBP w Łańcucie (1 VI 1948 – 31 XII 1949), od 1 IX 1948 r. jednocześnie p.o. szef urzędu. Szef PUBP (1 I – 30 IV 1950). Naczelnik Wydziału IV WUBP w Rzeszowie (1 V 1950 – 31 I 1953), następnie naczelnik Wydziału IX WUBP w Rzeszowie. W 1955 r. przeniesiony do KdsBP. Zastępca naczelnika Wydziału VI Departamentu I (lipiec 1955 – luty 1956 r.), zastępca naczelnika Wydziału VI Departamentu I MSW (listopad 1956 – początek 1961). Ukończył Kurs Aktywu Kierowniczego MBP (1953). Brak daty zwolnienia ze służby. Członek PPR/PZPR (*ibidem*, Kartoteka ewidencyjna funkcjonariusza bezpieczeństwa publicznego;

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

cień 1950), Józef Janicki⁶⁵ (czerwiec 1950 – marzec 1952), Stefan Szapski⁶⁶ (lipiec 1952 – wrzesień 1954) i Stanisław Elceser⁶⁷ (listopad 1954 – grudzień 1956). Przez pierwsze półtora roku działalności był to kierownik PUBP. Od marca 1946 r. szef, a po utworzeniu Powiatowego Urzędu ds. BP (Powiatowej Delegatury ds. BP) ponownie kierownik. Na stanowisku zastępcy szefa PUBP we wspomnianym okresie pracowało 7 osób: Franciszek Bróz (październik 1945), Michał Pusz (kwiecień – lipiec 1946), Adam Kowalczyk⁶⁸ (lipiec – listopad 1947), Czesław Gwóźdź (czerwiec 1948 – grudzień 1949), Adam Sobusiak⁶⁹ (czerwiec 1951 – styczeń 1953), Franciszek

M. Piotrowski, *Ludzie bezpieki w walce z Narodem i Kościołem. Służba Bezpieczeństwa w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w latach 1944–1978. Centrala*, Lublin 2000, s. 176).

- ⁶⁵ Józef Janicki, ppor., ur. 8 III 1922 r. w Kozubowie, pow. Pińczów; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, stolarz. Od 1942 r. w oddziale AL, pod dowództwem Księżarczyka, przeszedł linię frontu w sierpniu 1944 r. W organach bezpieczeństwa od listopada 1944 r., funkcjonariusz WUBP w Rzeszowie oraz PUBP w Przemysłu i Nisku, gdzie był, m.in. zastępcą szefa (1946–1950). Przeniesiony do Łańcuta na p.o. szefa urzędu od 15 VI 1950 r. Aresztowany tymczasowo 21 XII 1951 r. i zwolniony ze służby 31 III 1952 r. Skazany przez WSR w Rzeszowie 27 V 1952 r. (wspólnie ze Stefanem Golonką) na rok więzienia za bicie oskarżonych w czasie śledztwa. Niski wyrok sąd uzasadnił długoletnią służbą podsądnych, dotychczasowymi dobrymi wynikami w pracy, stosunkami rodzinnymi, pochodzeniem społecznym oraz żalem i skrucą okazaną w ostatnim ich słowie. „Gdy się weźmie pod uwagę nadto i ten moment, że obaj skazani jako bliscy klasowo i szczerze oddani ustrojowi Polski Ludowej, udowodnionych im przestępstw dopuścili się jedynie ze zwykłej gorliwości służbowej, nie zdając sobie sprawy w chwili popełnienia nadużyć ze szkodliwości swego działania, albowiem mylnie rozumieli w owym czasie zasady praworządności demokratycznej. Sąd doszedł do przekonania, że wymierzenie im zbyt surowych kar byłoby niecelowe, toteż orzekł jak w sentencji wyroku”. Członek PPR/PZPR (AIPN Rz, 0045/386, Akta osobowe Józefa Janickiego).
- ⁶⁶ Stefan Szapski, kpt., ur. 4 VII 1928 r. w Feliksie, pow. Będzin; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). Podczas okupacji pracował w kopalni „Kazimierz”. Komendant brygady pomocniczej MO na kopalni (1945). W aparacie bezpieczeństwa od września 1945 r. (WUBP i PUBP Rzeszów). Od października 1947 r. oficer śledczy w Rzeszowie, Przemysłu i Gorlicach. Szef PUBP w Łańcutie (1 VII 1952 – 16 IX 1954). W 1956 r. w WUdsBP w Rzeszowie. Ukończył kurs oficerów śledczych (1947) i dwuletni Wyższy Kurs Przeszkolenia Oficerów Bezpieczeństwa Publicznego (1954–1956). Członek ZWM i PZPR. Zwolniony ze służby 31 XII 1956 r. (*ibidem*, 0054/3709, Akta osobowe Stefana Szapskiego).
- ⁶⁷ Stanisław Elceser, kpt., ur. 5 V 1920 r. w Rawie Ruskiej; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych). Ślusarz i robotnik na kolei w Rawie Ruskiej, od 1944 r. w Lubaczowie. W latach 1945–1950 oficer śledczy PUBP w Lubaczowie. Następnie do listopada 1954 r. w Wydziale Śledczym WUBP w Rzeszowie. Kierownik PUBP w Łańcutie (15 XI 1954 – 31 XII 1956), od 1957 r. w SB KW MO w Rzeszowie. Ukończył kurs śledczy CW MBP (1948) i dwuletnią Szkołę Starszych Oficerów Operacyjnych CW MSW (1957–1959). Popenił samobójstwo w Łańcutie 27 XII 1960 r. (*ibidem*, 0056/3817, Akta osobowe Stanisława Elcesera).
- ⁶⁸ Adam Kowalczyk, por., ur. 10 VII 1923 r. w Ksawerowie, pow. Łęczycyca; ukończył 2 kl. gimnazjum. W czasie okupacji robotnik, m.in. w Organizacji Todta. W latach 1945–1947 w aparacie bezpieczeństwa woj. poznańskiego (PUBP w Łęczycy i w Skierniewicach), następnie przeniesiony do woj. rzeszowskiego. W czasie wyborów do sejmiku skierowany do pow. Włodawa. Zastępca szefa PUBP w Łańcutie (30 VII – 25 XI 1947) i PUBP w Dębicy (do marca 1948 r.). W latach 1948–1956 w PUBP w Mińsku i WUBP w Warszawie. Ukończył kurs w CW MBP (1946–1947) i kurs propagandzistów w Łęczycy (1946). Zwolniony ze służby 31 XII 1956 r. Członek PPR/PZPR (AIPN, 0854/981, Akta osobowe Adama Kowalczyka – dane udostępnione przez Zbigniewa Nawrockiego).
- ⁶⁹ Adam Sobusiak, ppor., ur. 22 II 1926 r. w Mielcu; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Podczas okupacji uczeń stolarski, pracował też pół roku jako junak Baudienstu (1944). Ukończył szkoły ZWM w Zakopanem i Łodzi (1946), instruktor w ZP ZWM w Mielcu. Funkcjonariusz PUBP w Mielcu od maja 1947 r., następnie od sierpnia 1950 r. w PUBP w Lubaczowie. Przeniesiony do Łańcuta; zatrudniony najpierw jako starszy referent przy kierownictwie (od 1 II 1951 r.), następnie zastępca szefa (1 VI 1951 – 15 I 1953). Zwolniony dyscyplinarnie za udział w kursie podoficerskim NOW w czerwcu 1944 r. i przynależ-

Struktury

Sobieski⁷⁰ (luty 1953 – styczeń 1954) i Stanisław Grybel⁷¹ (luty 1954 – styczeń 1956).

Przez cały okres działalności w strukturach PUBP w Łąncucie znajdowały się komórki logistyczne (pomocnicze) o zakresie zadań zbliżonym do podobnych jednostek WUBP, aczkolwiek w znacznie mniejszej skali. Z tego względu liczyły od jednego do kilku pracowników. Wśród jednostek logistycznych łańcuckiego PUBP można wyróżnić:

- Sekretariat PUBP – zarządzał kancelarią urzędu, prowadził korespondencję z WUBP. W sekretariacie zatrudniony był sekretarz oraz maszynistki pełniące obowiązki podczas jego braku. Stanowisko sekretarza (maszynistki) pełniły następujące osoby: Kazimiera Suska, z d. Szalińska (październik 1944 – wrzesień 1947), Romuald Skórski (lipiec 1945 – kwiecień 1946), Felicja Hałkówna (maj 1946 – marzec 1947), Janina Żylińska (luty 1947 – lipiec 1948), Henryk Paluch (grudzień 1947 – październik 1949), Genowefa Prus (luty 1949 – grudzień 1950), Maria Bielec (styczeń 1951 – styczeń 1952), Aniela Ziaja (październik 1951 – maj 1952), Aniela Leś, z d. Przybylak (maj 1952 – styczeń 1955), Mieczysława Rak (czerwiec 1954 – styczeń 1956), Genowefa Ciećko (kwiecień 1953 – grudzień 1956).

- Inspektor ds. dowodów osobistych – zajmował się wydawaniem dowodów osobistych. Stanowisko to pełniła Janina Żylińska (sierpień 1949 – czerwiec 1950). Od 1 lipca 1950 r. funkcję tę włączono w struktury KP MO.

- Komendant gmachu – był odpowiedzialny za zabezpieczenie gmachu PUBP, sprawował nadzór nad plutonem ochrony i aresztem śledczym. Stanowisko to pełnili: Kazimierz Jelinek (wrzesień 1944 – lipiec 1945), Władysław Szopa (luty 1946 – marzec 1950), Józef Lewicki (maj – sierpień 1952), Władysław Wilk (wrzesień 1952 – marzec 1955).

- Dowódcy plutonu ochrony: Karol Rostkowski (styczeń – maj 1945), Michał Tejchman (marzec – czerwiec 1945), Mieczysław Płoszaj (lipiec – sierpień 1945), Piotr Skiba (wrzesień – grudzień 1945), Władysław Szopa (grudzień 1945 – luty

ność ojca do BBWR. Ukończył kurs przy WUBP (1948–1949) i Roczną Szkołę Oficerską przy CW MBP (1949–1950). Członek ZWM i PPR/PZPR (AIPN Rz, 0048/2428, Akta osobowe Adama Sobusiaka).

⁷⁰ Franciszek Sobieski, por., ur. 16 IX 1926 r. w Miechlinie, pow. Gostyń; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej. Podczas okupacji pracował w majątku rolnym w Gołaszynie. W latach 1947–1949 służba wojskowa w KBW (ukończył szkołę podoficerską we Wrocławiu). Od maja 1949 r. w WUBP w Rzeszowie, następnie w PUBP w Nisku (od kwietnia 1950 r.). W Łąncucie zatrudniony kolejno jako referent Referatu IV (15 I 1951 – 30 IV 1952), jako referent (starszy referent) przy kierownictwie (1 V 1952 – 31 I 1953) i zastępca szefa PUBP (1 II 1953 – 31 I 1954). Przeniesiony do PUBP w Tarnobrzegu, gdzie był zastępcą szefa (do grudnia 1956 r.). W latach 1957–1970 w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Tarnobrzegu. Ukończył kurs przy WUBP (1949). Członek ZMP i PPR/PZPR (*ibidem*, 00157/565, Akta osobowe Franciszka Sobieskiego).

⁷¹ Stanisław Grybel, kpt., ur. 23 I 1925 r. w Jankowej, pow. Gorlice; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej. W czasie wojny robotnik w majątku w Lipniczku. W latach 1946–1948 służba wojskowa w 1. Brygadzie KBW w Górze Kalwarii. W aparacie bezpieczeństwa od grudnia 1948 r.: w PUBP w Tarnobrzegu (do stycznia 1954 r.), Łąncucie (1 II 1954 – 31 I 1956) oraz w WUdsBP w Rzeszowie. W 1957 r. w SB KW MO w Rzeszowie. Od 1959 r. w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łąncucie, ponownie przeniesiony w 1963 r. do SB KW MO w Rzeszowie. Zwolniony ze służby 31 XII 1965 r. Ukończył kurs przy WUBP (1949), dwuletnią Szkołę Starszych Oficerów KdsBP (1956) i w latach 1957–1959 Szkołę Starszych Oficerów Operacyjnych (*ibidem*, 0056/3865, Akta osobowe Stanisława Grybla).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

1946), Stanisław Sawicki (kwiecień – wrzesień 1947), Józef Lewicki (listopad 1950 – kwiecień 1952), Stanisław Bara (maj 1952 – maj 1953).

- Komendanci aresztu przy PUBP w Łańcucie: Józef Kabat (sierpień – grudzień 1945), Józef Szczepanik (lipiec 1946 – luty 1947), Stanisław Rusin (październik 1947 – wrzesień 1948), Jan Babka (październik 1948 – luty 1949), Jan Kuzara (grudzień 1949 – kwiecień 1950) Stanisław Kardaś (kwiecień 1950 – listopad 1951), Stanisław Wańczak (grudzień 1951 – luty 1953), Stanisław Ostrowski (kwiecień – grudzień 1953), Stanisław Bonowicz (grudzień 1953 – grudzień 1955). Wśród tych osób znajdują się też komendanci aresztu odrębnego funkcjonującego w latach 1949–1955.

- Referent personalny – odpowiadał za nabór kadr do urzędu. Stanowisko to funkcjonowało w strukturze łańcuckiego PUBP w latach 1945 – 1947. Zajmowali je kolejno: Karol Pomes (maj – czerwiec 1945), Kazimierz Wróblewski (czerwiec – wrzesień 1945) i Stanisław Chorostowski (sierpień 1945 – lipiec 1947). Po odejściu tego ostatniego nie powołano nowego referenta personalnego. Jego zadania przejął szef PUBP i Wydział Personalny WUBP (od 1949 r. Wydział Kadr).

- Pracownicy aparatu logistycznego – od lipca 1947 r. funkcjonował Aparat Gospodarczy (AG), a od stycznia 1949 r. Referat Gospodarczy (RG). W latach 1945–1956 w jego składzie znajdowali się: kierowcy, sprzątaczkę, kucharki, kelnerki, gońcy, zaopatrzeniowcy (intendenci AG), rachmistrze – płatnicy RG, lekarze i referenci broni RG. Od 1949 r. przy PUBP w Łańcucie działała Filia Oddziału Konsumów WUBP, dysponująca własnym sklepem i stołówką. Kierownikiem Konsumów był Ignacy Paśko (od stycznia 1949). Pierwszym lekarzem przy UB w Łańcucie był Adam Zys (sierpień 1946 – czerwiec 1947), a następnie Kazimierz Majewski (czerwiec 1947 – styczeń 1953) i Leopold Jurkowski (od czerwca 1953).

Referat Śledczy PUBP w Łańcucie funkcjonował prawdopodobnie dopiero od stycznia 1948 r.⁷² Prowadził sprawy śledcze przeciwko osobom aresztowanym przez urząd. W większości były to osoby zatrzymane na podstawie zeznań przesłuchiwanych bądź informacji uzyskanych od osobowych źródeł informacji. Co najmniej do 1950 r. (rozkaz nr 013/50) śledztwo prowadziły również oddzielnie lub równolegle pozostałe pionierzy operacyjne PUBP. Po zakończeniu postępowania przez oficerów śledczych więźniowie przesyłani byli do dyspozycji: Wojskowej Prokuratury Rejonowej (w trybie zwykłym bądź doraźnym), Prokuratury Sądów Powszechnych lub innych organów. Zdarzały się też przypadki zwolnienia więźnia z braku dowodów winy.

Na etacie oficera śledczego Referatu Śledczego (wcześniej: Sekcji VII, Sekcji VIII, Sekcji Śledczej), znajdowali się: oficer śledczy Marian Stokłosa (październik 1944 – li-

⁷² Samodzielny Wydział Śledczy, czyli Wydział IV „A” powołano rozkazem z 6 IX 1945 r. Od 25 III 1946 r. nosił nazwę Wydział Śledczy. Rozkazem nr 040/org. z 29 VI 1947 r. ponownie dokonano zmian organizacyjnych, które doprowadziły do powstania Departamentu Śledczego (A. Bilińska-Gut, *op. cit.*, s. 103). Rozbudowa aparatu śledczego świadczyła o wzroście znaczenia tego pionierzy, chociaż nie był on jedynym departamentem prowadzącym śledztwo. Wydział Śledczy WUBP w Rzeszowie podzielony był na trzy sekcje, z których Sekcja II nadzorowała sprawy śledcze prowadzone przez urzędy powiatowe. W powiatach utworzono Referaty Śledcze. W każdym z PUBP woj. rzeszowskiego referaty śledcze miały składać się z jednego starszego oficera śledczego i dwóch oficerów śledczych (rozkaz nr 045/org. z 13 V 1948 r. potwierdzony rozkazem nr 045/org. z 15 VI 1950 r.). W praktyce nie było to przestrzegane.

Struktury

stopad 1945), starszy oficer śledczy Bolesław Filip (marzec – październik 1945), Michał Srokowski⁷³ (kwiecień – sierpień 1945, początkowo jako referent), oficer śledczy Kazimierz Gilarski⁷⁴ (styczeń – maj 1946), starszy oficer śledczy Leon Gurga⁷⁵ (maj 1946 – luty 1947), Józef Iwaszek (sierpień 1946 – marzec 1947, początkowo w Sekcji Śledczej, a następnie w Referacie I), oficer śledczy Józef Suski⁷⁶ (listopad 1946 – wrzesień 1947), starszy oficer śledczy Antoni Troncik⁷⁷ (październik 1947 – październik

⁷³ Michał Srokowski, ppor., ur. 28 X 1909 r. w Hnilczu, pow. Podhajce; ukończył gimnazjum (we Lwowie i Brzeżanach). Od 1932 r. pracował we własnym majątku rolnym. W latach 1931–1932 służba wojskowa w Szkole Podchorążych Łączności w Zegrzu i kompanii telegraficznej 5. DP we Lwowie. Wziął udział w kampanii wrześniowej jako dowódca patrolu łączności w baterii artylerii (12. pal.). W latach 1939–1942 w stalagu XIII A Nürnberg, potem przez pół roku pracował przymusowo na roli, skąd uciekł. W czerwcu 1944 r. wyjechał w obawie przed Ukraińcami do Sieteszy (pow. Przeworsk). Oficer śledczy w PUBP w Łańcucie (10 IV – 1 VIII 1945). Uzyskał następującą opinię: „W wykonywaniu swych obowiązków służbowych jest sumienny. Jako oficer śledczy tu[tejszego] urzędu wywiązuje się dobrze. Do dalszej pracy nadaje się”. Zwolniony na własną prośbę z powodu wyjazdu na ziemie zachodnie (*ibidem*, 0048/2448, Akta osobowe Michała Srokowskiego).

⁷⁴ Kazimierz Gilarski, bez stopnia, ur. 28 II 1911 r. w Stanach, pow. Nisko; wykształcenie średnie. W latach 1934–1935 w kompanii podchorążych rezerwy piechoty (podchor. rez.), wziął udział w kampanii wrześniowej. Od 1935 r. sekretarz w Urzędzie Gminy w Jeżowem. Oficer śledczy PUBP w Przeworsku (od września 1945 r.) i Łańcucie (4 I – 1 V 1946). Zwolniony na własną prośbę (*ibidem*, 0045/1226, Akta osobowe Kazimierza Gilarskiego).

⁷⁵ Leon Gurga, chor., ur. 26 V 1918 r. w Chicago; wykształcenie: 5 kl. gimnazjum. W Polsce od 1920 r. W latach 1932–1936 pisarz kancelaryjny w Zarządzie Miejskim w Krzywiniu (pow. Kościan). W latach 1936–1939 służba wojskowa w Śremie Wielkopolskim (Szkoła Podoficerów Piechoty nr 2) i Pułtusk (13. pp.). W kampanii wrześniowej w 1. Pułku Strzelców Pieszych Zmotoryzowanych (Warszawska Brygada Pancerno-Motorowa). Od 1940 r. ukrywał się u krewnych w Generalnej Guberni (Róża, pow. Dębica). W latach 1945–1946 oficer śledczy w PUBP w Dębicy, od 1 V 1946 r. w PUBP w Łańcucie. Zwolniony dyscyplinarnie 20 II 1947 r. za nadużywanie alkoholu i „wrogie ustosunkowanie do demokracji ludowej”. Członek PPR (*ibidem*, 0048/1304, Akta osobowe Leona Gurgi).

⁷⁶ Józef Suski, chor., ur. 17 I 1920 r. w Mazurach, pow. Kolbuszowa; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, Szkoła Rolnicza w Weryni. W okresie okupacji instruktor w Starostwie Powiatowym w Kolbuszowej. W aparacie bezpieczeństwa kolejno w PUBP w Kolbuszowej (1945), WUBP w Rzeszowie (do stycznia 1946 r.), PUBP w Tarnobrzegu (do czerwca 1946 r.), ponownie w WUBP i PUBP w Przemysłu (od września 1946 r.). Oficer śledczy Sekcji Śledczej PUBP w Łańcucie (20 XI 1946 – 30 IX 1947) i PUBP w Lesku. Zwolniony na własną prośbę 1 XI 1947 r. Ukończył CS MBP w Łodzi (1945). Członek PPR (*ibidem*, 0048/2510, Akta osobowe Józefa Suskiego).

⁷⁷ Antoni Troncik (od 1952 r. używał nazwiska Trończyk), kpt., ur. 8 VI 1922 r. w Michałkowicach, pow. Katowice; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej; trzyletni kurs Technicznych Zakładów Naukowych w Katowicach. Przed wojną uczeń tokarski w Hucie Baildon. W latach 1940–1943 na robotach przymusowych. W 1943 r. spędził 6 tygodni w więzieniu w Sagan (obecnie Żagań) za sabotaż (nie chodził do pracy z powodu choroby). Następnie w Organizacji Todta przy budowie fortyfikacji w rejonie Tomaszowa Mazowieckiego i drogi pod Orszą (ZSRR). Zwolniony w listopadzie 1943 r. Skierowany przez Arbeitsamt do zakładów H. G. Werke w Siemianowicach. W kwietniu 1945 r. wstąpił ochotniczo do samodzielnego batalionu WBW w Górnicy (pow. Kolbuszowa). 2 maja większość oddziału zdezerterowała z Biłgoraja. Był w grupie kilku żołnierzy, którzy nie chcieli uciekać. Zatrzymani przez NKWD zostali umieszczeni w szkole w Nisku. Po kilku dniach kierownik PUBP por. Supruniuk zaproponował im wstąpienie do organów bezpieczeństwa. Funkcjonariusz PUBP w Nisku od czerwca 1945 r. Oficer śledczy Referatu Śledczego PUBP w Łańcucie (1 X 1947 – 30 VI 1948), starszy oficer śledczy (1 I – 31 X 1949). Od sierpnia 1949 r. w Wydziale Śledczym WUBP w Rzeszowie. Od czerwca 1950 r. w Departamencie Śledczym MBP (Departament VII KdsBP). Delegowany do GZI, gdzie odznaczył się stosowaniem okrutnych metod śledczych. Wymieniony w raporcie komisji Mazura. Zwolniony 31 XII 1956 r. Ukończył kurs śledczy CW MBP (1948). Członek ZHP, „Strzelca”, ZWM, PPR/PZPR (AIPN, 0193/6433, Akta osobowe Antoniego Trończyka).

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

1949), oficer śledczy Józef Jakubczak⁷⁸ (sierpień 1949), starszy oficer śledczy Ignacy Pacia⁷⁹ (listopad 1949 – kwiecień 1952), oficer śledczy Jan Kosiński⁸⁰ (grudzień 1949 – październik 1950), oficer śledczy Edward Majcher⁸¹ (kwiecień – listopad 1950) i starszy oficer śledczy Antoni Bukowy⁸² (grudzień 1950 – luty 1955).

Obsada łańcuckiego PUBP zmieniała się w zależności od okresu działalności i możliwości zatrudnienia potrzebnych pracowników. Na ogół jednak w poszczególnych referatach brakowało ludzi do postulowanego stanu etatowego. We wrześniu 1946 r. szef PUBP Stanisław Leśko pisał w swoim sprawozdaniu:

„Na ogół stan pracowników jest niedostateczny, w poszczególnych referatach, jak III, IV i I, etaty zaledwie w 50% obsadzone. Pluton ochronny ma 40% przewidzianego etatu. Uzupełnić tego nie możemy ludźmi z tut[ejszego] powiatu, dlatego że w pow. Łańcut nie ma zdrowego elementu, który by się nadawał do pracy w organach bezpieczeństwa”⁸³.

⁷⁸ Józef Jakubczak, por., ur. 19 VII 1926 r. w Aleksandrowie Kujawskim, pow. Nieszawa; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej, 3 kl. szkoły zawodowej. W okresie okupacji ślusarz w warsztatach kolejowych w Pruszkowie. W latach 1946–1948 służba wojskowa w 13. pułku KBW w Gdańsku. W aparacie bezpieczeństwa w woj. rzeszowskim w latach 1948–1958. Brak danych, czy podjął pracę jako oficer śledczy Referatu Śledczego PUBP w Łańcucie (15–27 VIII 1949). Zwolniony 31 X 1958 r. ze względów zdrowotnych. Ukończył kurs młodszych oficerów śledczych (1949) i Roczną Szkołę Podwyższania Kwalifikacji Referentów – w 1956 r. (AIPN Rz, 0056/3774, Akta osobowe Józefa Jakubczaka).

⁷⁹ Ignacy Pacia, por., ur. 9 XI 1923 r. w Bystrzycy, pow. Dębica; wykształcenie: 6 kl. szkoły powszechnej (w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych), ślusarz. W latach 1941–1943 pracował na kolei, następnie przebywał rok w obozie pracy przymusowej dla Polaków w Pustkowie. Od sierpnia 1944 r. w MO w Sędziszowie, od listopada 1944 r. w WUBP w Rzeszowie. W 1948 r. w PUBP w Lubaczowie. Potem w Referacie Śledczym PUBP w Łańcucie (1 XI 1949 – 30 IV 1952) i ponownie w Wydziale Śledczym WUBP w Rzeszowie. Od sierpnia 1952 r. w WUBP w Lublinie. Zwolniony 31 VIII 1954 r. Ukończył Kurs Śledczy CS MBP (1947). Członek PPR/PZPR (*ibidem*, 0054/3662, Akta osobowe Ignacego Paci).

⁸⁰ Jan Kosiński, por., ur. 23 V 1930 r. w Wójtowej, pow. Gorlice; wykształcenie: 3 kl. gimnazjum (w Gorlicach i Bieczu). Od grudnia 1948 r. w PUBP w Rzeszowie. Po ukończeniu kursu szkoleniowego od października 1949 r. w Wydziale Śledczym WUBP w Rzeszowie. Oficer śledczy Referatu Śledczego PUBP w Łańcucie (1 XII 1949 – 31 X 1950). Od listopada 1950 r. w woj. zielonogórskim. Oficer śledczy Wydziału Śledczego, a od listopada 1952 r. w Samodzielnej Sekcji Filtracyjnej przy więzieniu w Międzyrzeczu. Od stycznia 1957 r. w dyspozycji dowódcy WOP. Ukończył kurs przy WUBP (1949), kurs śledczy CW MBP (1951). Członek ZWM, PPR/PZPR (AIPN, 0193/8871, Akta osobowe Jana Kosińskiego).

⁸¹ Edward Majcher, chor., ur. 19 II 1927 r. w Osobnicy, pow. Jasło; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. Od września 1948 r. w PUBP w Sanoku i Łańcucie (1 IV – 30 XI 1950). Dalsza służba w placówkach aparatu bezpieczeństwa: PUBP w Brzozowie, WUBP w Rzeszowie (od lipca 1953 r.) i PUBP w Ustrzykach Dolnych (od października 1954 r.). Zwolniony 31 III 1955 r. Członek ZWM i PPR/PZPR (AIPN Rz, 0054/3051, Akta osobowe Edwarda Majchra).

⁸² Antoni Bukowy, chor., ur. 4 VIII 1927 r. w Kałuszu, pow. Stanisławów; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. W latach 1943–1944 pomocnik tokarza. W 1944 r. wyjechał do Przecławia (pow. Mielec) w obawie przed Ukraińcami. W latach 1948–1949 służba wojskowa w 18. pp. w Wadowicach, skierowany do Głównego Zarządu Informacji (kwiecień – czerwiec 1949). W aparacie bezpieczeństwa zatrudniony kolejno w WUBP w Rzeszowie, PUBP w Lubaczowie (od maja 1950 r.), PUBP w Brzozowie (od sierpnia 1950 r.) i PUBP w Łańcucie (oficer śledczy Referatu Śledczego od 1 XII 1950 r., starszy oficer śledczy od 15 IX 1953 r.). Zwolniony dyscyplinarnie 28 II 1955 r. za „wywołanie awantury w miejscu publicznym. Z obowiązków służbowych nie wywiązywał się należycie, nie przykładał żadnej wagi do pracy i podnoszenia swych kwalifikacji zawodowych. Moralnie prowadził się nienależycie, miał skłonności do nadużywania alkoholu i wywoływania awantur”. Nie ukończył Kursu Śledczego CW MBP (1952). Członek ZWM i PPR/PZPR (*ibidem*, 0054/2865, Akta osobowe Antoniego Bukowego).

⁸³ *Ibidem*, 04/205, Sprawozdania z pracy PUBP, 1945–1949, Raport sytuacyjny za okres od dnia 17 IX do dnia 27 IX [1946 r.], k. 66.

Struktury

Skargi na niedostateczną obsadę personalną powtarzały się częściej. W marcu 1949 r. p.o. szef por. Gwóźdź meldował, że jego urzędowi brakuje 2 pracowników „aparatu kierowniczego”, starszego referenta Referatu IV, oficera do spraw wywiadu oraz trzech funkcjonariuszy nieoperacyjnych: komendanta aresztu, wartownika ochrony i wartownika aresztu⁸⁴.

W końcu września 1945 r. obsada PUBP w Łańcucie liczyła 55 pracowników, w tym 19 operacyjnych, 29 w plutonie ochrony, 2 maszynistki, 1 gospodarczego, 4 osoby cywilne do gotowania i sprzątanania. W kwietniu 1946 r. zatrudnione były 42 osoby, w tym 20 funkcjonariuszy operacyjnych, 2 biurowych, 5 kontraktowych i 15 ochrony⁸⁵. W 1953 r. nastąpił największy rozwój organizacyjny i kadrowy resortu MBP. Wojewódzkie i powiatowe jednostki bezpieczeństwa łącznie z centralą zatrudniały ponad 33 tys. osób⁸⁶. Tymczasem na początku stycznia tego roku w łańcuckim PUBP pracowało 17 pracowników operacyjnych i około 26 osób aparatu logistycznego, co dawało razem 43 osoby. Stan ten był więc niższy od istniejącego w 1945 r. Także w tym roku łańcucki PUBP odczuwał braki kadrowe, a liczba zatrudnionych podlegała fluktuacjom. W październiku 1953 r. brakowało 3 referentów operacyjnych PUBP i od roku starszego referenta gospodarczego⁸⁷.

W 1952 r. nastąpiły zmiany w strukturze organizacyjnej PUBP w Łańcucie. Od 1 maja tego roku przestały funkcjonować dotychczasowe referaty: I, III, IV, V i VIII, a ich zadania przejęli referenci przy kierownictwie PUBP lub referenci terenowi działający w gminach (rozkaz MBP z 2 kwietnia nr 010/52)⁸⁸. Pozostały tylko Referat II i Referat Śledczy działające do grudnia 1954 r.

Pierwszym starszym referentem przy kierownictwie PUBP pracującym jeszcze przed zmianami organizacyjnymi był Czesław Gwóźdź, następnie stanowisko to objął Bronisław Paluszkiwicz⁸⁹ (maj 1949 – styczeń 1951). Od 1 maja 1952 r. do 31 marca 1955 r. na stanowisku starszego referenta pracowali kolejno: Adam Sobusiak (luty – maj 1951), Franciszek Sobieski (maj – listopad 1952), Tadeusz Goleń⁹⁰ (listo-

⁸⁴ *Ibidem*, Raport miesięczny za okres od dnia 1 III do dnia 31 III 49 r., 25 III 1949 r., k. 217.

⁸⁵ *Ibidem*, Raport miesięczny za okres od dnia 17 IX 1945 do dnia 27 IX 1945 r., k. 2; *ibidem*, Raport sytuacyjny za czas od 17 IV do dnia 27 IV 1946 r., 27 IV 1946 r., k. 47.

⁸⁶ H. Dominiczak *Organy bezpieczeństwa PRL 1944–1990. Rozwój i działalność w świetle dokumentów MSW*, Warszawa 1997, s. 27.

⁸⁷ AIPN Rz, 04/207, Sprawozdania z pracy PUBP, 1952–1953, Sprawozdanie Szefa PUBP w Łańcucie za okres od 5 IX 1953 do dnia 5 X 1953 r., k. 201.

⁸⁸ *Ibidem*, 04/78, Sprawozdania Wydziału IV, 1950–1952, k. 145.

⁸⁹ Bronisław Paluszkiwicz, chor., ur. 2 IX 1924 r. we Lwowie; wykształcenie: 2 kl. gimnazjum. W czasie okupacji niemieckiej ekspedient pocztowy we Lwowie, równocześnie żołnierz AK. Od 1945 r. przebywał w pow. sanockim. Od czerwca 1945 r. współpracował z PUBP w Sanoku (ps. „Paluszek”). Od marca do maja 1946 r. w PUBP w Brzozowie. W styczniu 1948 r. przydzielony do PUBP w Tarnobrzegu. Od 1 V 1949 r. starszy referent przy kierownictwie PUBP w Łańcucie. W październiku 1950 r. Wydział ds. Funkcjonariuszy złożył wniosek o jego zwolnienie z powodu incydentu, do którego doszło wiosną 1946 r. W czasie akcji przeciwko oddziałowi Żubryda przy próbie odbicia zatrzymanych podjęto negocjacje, na podstawie których zwolniono przetrzymywanych członków podziemia i otrzymano furmanki na powrót do Brzozowa. Drugim zarzutem była przynależność do AK we Lwowie. Zwolniony 31 I 1951 r. jako „element politycznie niepewny”. Ukończył CS MBP w Łodzi (1947). Członek PPR. Zmarł 11 XII 1998 r. (*ibidem*, 0054/3313, Akta osobowe Bronisława Paluszkiwicza).

⁹⁰ Tadeusz Goleń, por., ur. 17 XI 1925 r. w Długim, pow. Sanok; wykształcenie: 7 kl. szkoły powszechnej. W czasie okupacji niemieckiej pracował w firmie budowlanej Kirchoff przy budowie dróg oraz 3 miesiące

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

pad 1952 – marzec 1955), Józef Garbacz (luty 1953 – marzec 1955) i Władysław Kamiński⁹¹ (styczeń 1954 – marzec 1955). Najliczniejsza obsada w tej kategorii była po styczniu 1954 r., kiedy pracowało równocześnie trzech referentów. Jednocześnie w 8 gminach powiatu powołano referentów terenowych, co stanowiło powrót w innych warunkach do koncepcji gminnych urzędów bezpieczeństwa publicznego funkcjonujących bezpośrednio po 1944 r.

Reorganizacja struktury powiatowej resortu bezpieczeństwa była przedmiotem odprawy dyrektorów departamentów MBP 15 listopada 1951 r. Według dyrektora Departamentu III MBP płk. Józefa Czaplickiego projektowane zmiany miały na celu: „uoperatyzowanie powiatowych urzędów i zbliżenie ich do terenu”⁹². Występujący w dyskusji wiceminister MBP gen. bryg. Roman Romkowski, mówiąc o zmianach koniecznych do przeprowadzenia w powiatowych UBP, podkreślił, że:

„Dotychczasowa struktura jest dalej niemożliwa do utrzymania, gdyż nie poma-ga w biciu wroga. Dotychczas każdy referat i sekcja pracowały po swoich bardzo wąskich liniach i jeśli do tego dodać bardzo niski poziom naszych referatów powiatowych, to jasna jest przyczyna złego stanu pracy”⁹³.

Zmiany organizacyjne miały doprowadzić do poprawy efektywności pracy na najniższym szczeblu resortu bezpieczeństwa, jakim były PUBP, w praktyce jednak okazały się powierzchowne, gdyż mimo ich przeprowadzenia nie wzrosła wiedza ani nie poprawiły się umiejętności specjalistyczne funkcjonariuszy, a metody ich pracy pozostały takie same.

Nadzieję na reformę resortu BP wzbudziły zmiany po śmierci Stalina w ZSRR, a zwłaszcza aresztowanie i rozstrzelanie wicepremiera i ministra spraw wewnętrznych Ławrientija Berii. Dopiero 20 lipca 1954 r. został wydany dekret Rady Państwa

na kolei w Zagórzcu. Od stycznia do lipca 1944 r. junak Baudienstu w Prokocimiu. W listopadzie 1945 r. wyjechał do Marciszowa (pow. Kamienna Góra), gdzie pracował w tartaku. W listopadzie 1946 r. ukończył dwutygodniowy kurs PPR i zatrudniony został jako agitator wyborczy. W organach bezpieczeństwa od marca 1947 r. w PUBP w Sanoku. Referent Referatu III PUBP w Łańcucie (1 X 1950 – 30 IV 1952), referent przy kierownictwie PUBP (1 V – 14 XI 1952), starszy referent przy kierownictwie PUBP (15 XI 1952 – 31 III 1955), starszy referent PUdsBP (PDdsBP) od 1 IV 1955 r. do 31 III 1956 r., następnie przeniesiony ponownie do PUdsBP w Sanoku. W latach 1957–1975 w MO w Lesku. Członek PPR i SL (*ibidem*, 00157/1248, Akta osobowe Tadeusza Golenia).

⁹¹ Władysław Kamiński, kpt., ur. 17 VIII 1927 r. w Cielętnikach, pow. Radomsko; wykształcenie: w latach pięćdziesiątych liceum dla dorosłych. W czasie okupacji od 1943 r. pracował sezonowo w majątku. Po wyzwoleniu zatrudniony w gorzelnii. W latach 1948–1950 służba wojskowa w 13. Brygadzie WOP w Hrubieszowie. Bezpośrednio po demobilizacji skierowany na sześciomiesięczny kurs szkoleniowy MBP w Pleszewie. Od czerwca 1951 r. w aparacie bezpieczeństwa w woj. rzeszowskim. Młodszy referent Referatu I PUBP w Łańcucie (10 VI 1951 – 30 IV 1952), referent terenowy (1 V 1952 – 14 I 1954) i starszy referent przy kierownictwie (15 I 1954 – 31 III 1955). Następnie jako referent w PUdsBP (starszy referent PDdsBP od 1 II 1956 r.). W latach 1957–1960 w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Łańcucie. Kolejno w Referacie ds. Bezpieczeństwa KP MO w Przeworsku i Wydziale III „A” SB KW MO w Przemysłu (od czerwca 1975 r.). Zwolniony 30 VI 1980 r. Ukończył dwuletnią Szkołę Podwyższania Kwalifikacji Funkcjonariuszy SB (1960). Członek ZMP, PZPR (*ibidem*, 0063/21, Akta osobowe Władysława Kamińskiego).

⁹² Notatka z odprawy dyrektorów departamentów MBP w sprawie reorganizacji struktury PUBP w dniu 15 listopada 1951 r. [w:] *Aparat bezpieczeństwa w Polsce w latach 1950–1952. Taktyka, strategia, metody*, wybór i oprac. A. Dudek, A. Paczkowski, Warszawa 2000, s. 124.

⁹³ *Ibidem*, s. 126.

Struktury

o służbie w organach bezpieczeństwa publicznego⁹⁴. Na nowych zasadach regulował zakres ich działania oraz przysługujące funkcjonariuszom prawa i obowiązki. Nie zmieniły się przysługujące MBP kompetencje, bez zmian pozostała też jego struktura. Jesienią 1954 r. po pierwszych audycjach Radia Wolna Europa z wystąpieniami ppłk. Józefa Światły nastąpiły kolejne zmiany. Wiadomości, które ogłosił były wicedyrektor Departamentu X, były dla większości zwykłych słuchaczy szokujące. Światły odsłaniał skrywane do tej pory tajemnice PZPR i jej przywódców, uzależnienie Polski od ZSRR oraz ukazywał rolę, jaką odgrywało Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. Władze, zmobilizowane do zmian audycjami Światły oraz podobnymi przemianami zachodzącymi w ZSRR, ogłosiły 7 grudnia 1954 r. dekret o naczelnych organach administracji państwowej w zakresie spraw wewnętrznych i bezpieczeństwa publicznego⁹⁵. Na jego mocy zlikwidowano MBP i utworzono dwa resorty: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (MSW) i Komitet ds. Bezpieczeństwa Publicznego przy Radzie Ministrów (KdsBP). Z dotychczasowej podległości MBP wydzielono i podporządkowano MSW następujące służby: MO, ORMO, WOP, KBW i więzennictwo. W zakresie kompetencji KdsBP pozostały sprawy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa ustroju komunistycznego.

Zmiany w resorcie bezpieczeństwa w 1954 r. przyniosły utworzenie nowego ministerstwa i przetasowania na najwyższych szczeblach kierowniczych w KdsBP. Stanowiska zachowała jednak większość dyrektorów departamentów, nienaruszona pozostała też jego struktura komitetu, chociaż zmieniono numerację departamentów. W powiecie łańcuckim najbardziej widoczną oznaką zmian było odwołanie z funkcji szefa Stefana Szapskiego i mianowanie na jego miejsce Stanisława Elcesera. Na podstawie uchwały Rady Ministrów nr 830 z 7 grudnia 1954 r. o zakresie działania i organizacji MSW oraz jego organów terenowych w miejsce PUBP utworzono Powiatowy Urząd ds. Bezpieczeństwa Publicznego.

12 listopada 1955 r. z północnej części powiatu łańcuckiego (gminy: Leżajsk m., Żołyńia, Kuryłówka, Grodzisko Dolne, Giedlarowa i Ruda łańcucka) oraz części powiatów niżańskiego i biłgorajskiego utworzono powiat leżajski. W ślad za zmianami administracyjnymi dokonano też rozdzielenia dotychczasowego PUdsBP w Łąncucie. Na podstawie rozkazu organizacyjnego nr 2/56 z 2 stycznia 1956 r. powstała Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Leżajsku. Do nowo utworzonej placówki przeniesiono część funkcjonariuszy z Łąncuta. Oficjalną nazwą placówki bezpieczeństwa w zmniejszonym terytorialnie powiecie łańcuckim stała się od 1 lutego 1956 r. Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Łąncucie, podlegała Wojewódzkiemu Urzędowi ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Rzeszowie.

W związku z przekształceniami w KdsBP w marcu 1955 r. zlikwidowano większość funkcjonujących do tej pory przy PUBP w Łąncucie służb pomocniczych⁹⁶.

⁹⁴ DzU 1944, nr 34, poz. 142.

⁹⁵ DzU 1954, nr 54, poz. 269.

⁹⁶ AIPN Rz, 04/208, Sprawozdania z pracy PUBP 1954–1957, Sprawozdanie kierownika PUdsBP w Łąncucie za okres od dnia 1 II 1955 do dnia 28 II 1955 r., k. 96.

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

Usunięto ochronę budynku, przestał też funkcjonować areszt tymczasowy. Po utworzeniu placówki bezpieczeństwa w Leżajsku (luty 1956 r.) w Łąncucie pozostało 7 osób (kierownik, czterech referentów, sekretarz i kierowca). W czerwcu 1956 r. Powiatowa Delegatura ds. Bezpieczeństwa Publicznego w Łąncucie zatrudniała, zgodnie z etatem (1+7), 8 pracowników operacyjnych, sekretarza i kierowcę samochodu służbowego. Z dniem 1 maja nastąpiła zmiana nomenklatury – pracownicy operacyjni (referenci) zostali mianowani oficerami operacyjnymi⁹⁷.

Kolejne zmiany w organizacji bezpieczeństwa publicznego przyniósł 1956 r. 13 listopada wydano uchwałę Sejmu o zmianie organizacji naczelných organów administracji publicznej w zakresie bezpieczeństwa publicznego, na podstawie której powstało Ministerstwo Spraw Wewnętrznych⁹⁸. Zmiany organizacyjne w jesieni 1956 r. spowodowały odejście części funkcjonariuszy. Dotyczyło to pracujących w UB od wielu lat, jak też nowych, którzy wstąpili do służby po 1954 r. W przypadku odejścia pracownika do pracy cywilnej kierownik Delegatury Bezpieczeństwa kierował wnioskiem do Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego:

„W związku z likwidacją Komitetu do Spraw Bezpieczeństwa Publicznego oraz z uwagi na to, że wyżej wymieniony nie wyraża zgody na przyjęcie go do pracy w MO proponuję zwolnić go ze służby bezpieczeństwa publicznego na podstawie art. 46 p. 2 dekretu z dnia 20 lipca 1954 r. oraz łącznie z uchwałą nr 707/56 Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1956 r.”⁹⁹

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przejęło zadania zlikwidowanego Komitetu ds. Bezpieczeństwa Publicznego. Sprawy bezpieczeństwa powierzono funkcjonującej w ramach MSW Służbie Bezpieczeństwa. Równocześnie w resorcie spraw wewnętrznych wprowadzono nową strukturę, zarówno w centrali jak też w województwach. W tych ostatnich od 1 stycznia 1957 r. rozpoczęły działalność wojewódzkie komendy MO, a na szczeblu powiatów referaty ds. bezpieczeństwa przy komendach powiatowych MO.

⁹⁷ *Ibidem*, Załącznik do sprawozdania kwartalnego obrazujący stan kadr w Powiatowej Delegaturze do spraw Bezpieczeństwa Publicznego w Łąncucie za okres od 1 IV 1956 do 30 VI 1956 r., k. 189. Wyjątkiem byli pracujący na tym stanowisku od 1 IV 1956 r.: Alfred Kusiak, Józef Garbacz, Jan Michniewski i Władysław Kamiński.

⁹⁸ DzU 1956, nr 54, poz. 241.

⁹⁹ AIPN Rz, 0056/3812, Akta osobowe Jakuba Kisiela.

Struktury

Aneks

Tabela. Funkcjonariusze PUBP (PUdsBP, PDdsBP) w Łąncucie zatrudnieni w latach 1944–1956

Lp.	Nazwisko	Imię	Imię ojca	Data urodzenia	Okres zatrudnienia	
					Data rozpoczęcia	Data zakończenia
1	Adamowicz	Józef	Franciszek	18 III 1920	4 XI 1944	17 VII 1945
2	Amlicki	Zygmunt	Paweł	19 V 1931	15 IX 1950	31 X 1951
3	Antosz	Stanisław	Józef	29 VI 1915	21 VI 1945	15 III 1946
4	Arendt	Jerzy	Władysław	15 IX 1910	28 V 1951	25 VIII 1955
5	Babiarz	Józef	Stanisław	15 III 1924	28 VII 1945	17 X 1945
6	Babka	Jan	Stanisław	7 III 1921	22 VI 1945	30 IV 1949
7	Baj	Władysław	Józef	20 VI 1921	8 II 1945	12 VII 1945
8	Bajda	Augusta	Andrzej	8 II 1928	1 I 1950	30 IX 1950
9	Bar	Stanisław	Zofia	26 XII 1914	15 XII 1944	23 V 1945
10	Bara	Stanisław	Jakub	25 XI 1926	1 V 1952	31 VIII 1956
11	Baran	Katarzyna			marzec 1955	
12	Bartuzi	Aleksander	Paweł	29 VI 1912	1 VII 1947	31 VIII 1948
13	Bednarska	Maria	Wawrzyniec	31 V 1921	26 III 1945	30 VII 1947
14	Bialic	Julian	Wojciech	31 VIII 1921	1 V 1947	30 IX 1947
15	Bielec	Maria	Leon	22 IX 1928	1 I 1951	31 I 1952
16	Bik	Anna			IV 1945	
17	Błażejowski	Stanisław	Jan	5 III 1924	połowa kwietnia – połowa maja 1945	31 VIII 1945
18	Bonowicz	Stanisław	Ludwik	6 X 1923	31 XII 1953	31 XII 1955
19	Boratyn	Jan	Franciszek	2 X 1919	27 III 1945	25 IV 1945
20	Boratyn	Władysław	Stanisław	26 II 1919	22 VI 1945	17 I 1946
21	Borcz	Wawrzyniec	Antoni	8 XI 1912	22 VI 1945	19 I 1946
22	Borowiec	Antoni	Tomasz	28 V 1921	17 X 1945	23 XII 1945
23	Broda	Józef	Jan	24 II 1923	15 IX 1950	30 VI 1954
24	Bróż	Franciszek	Jan	20 II 1920	30 III 1945	17 X 1945
25	Bubułka	Adam	Stanisław	30 III 1926	1 III 1947	30 IV 1952
26	Budasz	Kazimierz	Władysław	10 IV 1927	1 IV 1948	1 X 1949
27	Bukowy	Antoni	Mieczysław	4 VIII 1927	1 XII 1950	28 II 1955
28	Bursztyka	Stanisław	Michał	15 X 1923	17 X 1945	15 I 1946
29	Bury	Stanisław	Józef	7 VI 1927	25 XI 1950	31 III 1955
30	Bylak	Tadeusz	Andrzej	23 III 1927	10 III 1956	31 XII 1956
31	Bytnar	Jan	Wojciech	9 IV 1917	1 VI 1945	24 IV 1946
32	Bytnar	Piotr	Wojciech	26 VI 1920	26 VI 1945	20 IV 1946
33	Cała	Stanisław	Józef	13 III 1924	17 X 1945	28 XII 1946
34	Choma	Jan	Grzegorz	21 III 1924	2 VII 1945	17 X 1945
35	Chorostowski	Stanisław	Mikołaj	25 IX 1908	15 XII 1944	1 VII 1947
36	Chudzik	Aleksander	Władysław	2 VI 1922	1 III 1945	31 V 1945
37	Chudzik	Kazimierz	Władysław	27 VII 1924	23 I 1945	2 I 1947
38	Cichosz	Adolf	Paweł	28 V 1929	1 XI 1951	10 XII 1953
39	Ciećko	Genowefa	Adolf	22 XII 1933	15 IV 1953	31 XII 1956
40	Czołno	Józef	Antoni	27 III 1924	1 X 1947	28 II 1951

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

41	Czuba	Adam	Władysław	9 I 1918	25 I 1945	13 XII 1946
42	Ćwikliński	Jan	Artur	30 VIII 1926	1 VIII 1949	28 II 1950
43	Dąbek	Józef	Franciszek	3 VII 1920	18 VIII 1945	20 IV 1946
44	Dranka	Stanisław	Józef	23 VI 1929	1 VI 1953	31 X 1953
45	Dubiel	Władysław	Franciszek	9 X 1921	15 VII 1945	17 X 1945
46	Dulemba	Franciszek	Józef	16 III 1927	23 II 1951	31 III 1956
47	Dziopak	Eugeniusz	Walenty	14 III 1926	20 VII 1946	1 VIII 1947
48	Dziundzio	Bronisław	Adam	18 IX 1924	1 VI 1949	31 XII 1956
49	Elceser	Stanisław	Michał	5 V 1920	15 XI 1954	31 XII 1956
50	Fatyga	Antoni	Aleksy	14 XII 1919	30 V 1946	30 IX 1947
51	Feret	Franciszek	Jan	20 I 1923	1 III 1947	12 IX 1947
52	Fic	Józef	Wojciech	8 XII 1921	18 I 1945	21 I 1945
53	Fila	Michał	Józef	1 VIII 1914	1 X 1947	30 XI 1951
54	Filar	Teresa	Franciszek	10 XI 1926	1 I 1946	1 VII 1946
55	Filip	Bolesław	Franciszek	1 IV 1914	22 III 1945	16 X 1945
56	Foryt	Władysław	Franciszek	9 IV 1914	30 III 1945	9 V 1946
57	Freii (Frej)	Stanisław	Michał	2 VI 1923	8 XI 1944	23 V 1945
58	Furman	Michał	Antoni	14 III 1928	1 III 1951	14 IV 1954
59	Furman	Tadeusz	Ludwik	2 VII 1923	25 IV 1951	28 II 1955
60	Fus	Józef	Jan	17 VII 1915	18 VII 1945	15 VII 1946
61	Gabrysz	Zdzisław	Jakub	25 VII 1935	1 IX 1956	31 XII 1956
62	Gaik	Edward	Michał	1 I 1926	20 X 1949	31 VIII 1950
63	Garbacz	Józef	Stanisław	20 V 1927	1 IX 1947	31 XII 1956
64	Gardian	Julian	Józef	1 IX 1931	30 VII 1953	31 VIII 1955
				1 IX 1956	31 XII 1956	
65	Gargała	Bronisław	Jan	3 XI 1923	5 X 1944	30 VII 1945
66	Gargaś	Marian	Franciszek	7 XI 1927	17 X 1945	11 X 1946
67	Gilarski	Kazimierz	Stanisław	28 II 1911	4 I 1946	4 V 1946
68	Gładkowski	Józef	Władysław	19 I 1922	12 II 1945	29 XI 1945
69	Głąb	Józef	Jan	14 XI 1923	15 VI 1945	17 X 1945
70	Goclon	Bronisław	Michał	30 V 1924	10 VII 1945	1 IV 1946
71	Goleb	Edward	Franciszek	2 VII 1915	po 26 VIII 1944	1 XI 1944
72	Golenia	Jan	Antoni	1 I 1922	20 X 1951	29 VI 1955
73	Goleń	Tadeusz	Jan	17 XI 1925	1 X 1950	31 III 1956
74	Golik	Eugeniusz	Walenty	19 III 1928	31 XII 1946	12 VI 1947
75	Golonka	Stefan	Piotr	4 XII 1924	17 X 1945	31 III 1952
76	Górski	Ireneusz	Mikołaj	28 IV 1931	1 IX 1955	31 I 1956
77	Grad	Jan	Stanisław	17 V 1924	15 X 1946	1 V 1947
78	Gręda	Marian			31 VII 1950	
79	Grodecki	Jerzy	Zygmunt	5 V 1930	15 IV 1954	31 XII 1955
80	Grudzień	Stanisław	Michał	1 I 1924	10 X 1945	26 V 1946
81	Grybel	Stanisław	Ignacy	23 I 1925	1 II 1954	31 I 1956
82	Grzesik	Kazimierz	Władysław	16 IV 1926	15 VI 1945	6 II 1947
83	Gurga	Leon	Wojciech	26 V 1918	1 V 1946	20 II 1947
84	Gwóźdź	Czesław	Dominik	22 II 1924	1 X 1947	31 IV 1950
85	Haba	Jan	Józef	11 V 1929	1 I 1949	30 IX 1952
86	Hadław	Tadeusz	Antoni	21 III 1904	30 III 1945	10 IX 1945
87	Hałkówna	Felicja	Tomasz	3 VI 1925	1 V 1946	15 III 1947
88	Harchut	Tadeusz	Jan	28 VI 1922	1 V 1946	1 VI 1947
89	Hecler	Helena			IV 1945	

Struktury

Lp.	Nazwisko	Imię	Imię ojca	Data urodzenia	Okres zatrudnienia	
					Data rozpoczęcia	Data zakończenia
90	Hładiak	Mieczysław	Jan	1 II 1925	22 I 1945	15 V 1945
91	Hołda	Henryk	Stanisław	1 III 1932	1 IV 1954	31 VII 1956
92	Hołowicki	Roman	Paweł	26 XI 1929	15 V 1954	31 I 1956
93	Homenda	Władysław	Julian	1 XI 1923	13 VII 1945	6 XII 1945
94	Huchla	Czesław	Józef	20 XII 1924	1 XI 1946	30 VIII 1948
95	Indrzejczyk	Henryk	Piotr	17 IV 1932	15 IV 1956	31 XII 1956
96	Iwaszek	Józef	Anna	18 II 1925	20 VIII 1946	9 V 1947
97	Jadwisiak	Jan			kwiecień 1945	
98	Jakubczak	Józef	Franciszek	19 VII 1926	15 VIII 1949	27 VIII 1949
99	Janicki	Józef	Jan	8 III 1922	15 VI 1950	31 III 1952
100	Janusz	Franciszek	Jan	29 VIII 1923	20 VII 1945	18 VI 1946
101	Jasik	Tadeusz	Władysław	25 XI 1925	15 VIII 1952	30 V 1953
102	Jaźwa	Roman	Władysław	26 II 1922	3 VII 1945	3 IX 1945
103	Jelinek	Kazimierz	Józef	22 II 1912	3 IX 1944	9 VII 1945
104	Jucha	Emil	Antoni	8 IX 1911	17 VII 1945	31 XII 1945
105	Jucha	Ludwik	Antoni	6 II 1906	24 II 1945	15 III 1946
106	Jucha	Mieczysław	Jan	8 IV 1927	1 II 1951	9 IX 1952
107	Jurkowski	Leopold			1 VI 1953	
108	Jurzysta	Józef	Władysław	17 III 1926	1 IX 1951	1 XI 1952
109	Kabat	Józef		14 XII 1900	27 I 1945	28 XII 1945
110	Kaczor	Czesław	Jan	1 IX 1925	20 IV 1949	31 I 1956
111	Kalamarz	Józef	Władysław	20 III 1933	27 VII 1954	31 I 1956
112	Kalinowski	Roman	Jan	31 I 1921	1 I 1949	25 I 1952
113	Kamiński	Władysław	Ignacy	17 VIII 1927	10 VI 1951	31 XII 1956
114	Kapera	Helena			1 IV 1951	1 X 1951
115	Kaplita	Marian	Władysław	6 XII 1929	15 VII 1953	31 III 1955
116	Kardaś	Stanisław	Kleofas	5 IX 1927	26 IV 1950	
117	Kasprzyk	Bolesław	Piotr	16 IV 1922	17 X 1945	9 II 1946
118	Kasprzyk	Henryk	Władysław	18 XII 1933	1 III 1956	31 XII 1956
119	Kiełb	Julian	Ludwik	23 X 1914	5 VI 1945	15 IX 1945
120	Kisała	Józef	Kazimierz	6 III 1924	1 VII 1945	10 XII 1945
121	Kisiel	Jakub	Józef	17 V 1925	1 X 1947	8 VIII 1948
122	Knapik	Eugeniusz	Michał	24 IX 1924	1 V 1952	14 VI 1953
123	Kobylarz	Stanisław	Józef	13 II 1922	17 X 1945	15 VI 1947
124	Kochman	Maria			1 I 1946	1 VII 1946
125	Kochan	Stanisław	Walenty	31 III 1912	22 VI 1945	17 X 1945
126	Kochtiuk	Franciszka			1 I 1949	
127	Konkol	Antoni	Paweł	29 X 1911	1 XII 1946	30 VI 1947
128	Koń	Julian	Michał	1 X 1928	10 XI 1951	27 XII 1951
129	Kos	Bolesław	Jan	8 X 1924	12 VIII 1946	23 XII 1946
130	Kosiński	Jan	Wojciech	23 V 1930	1 XII 1949	31 X 1950
131	Kosiorowski	Józef	Jan	16 X 1928	1 III 1951	14 III 1953
132	Kowalczyk	Adam	Michał	10 VII 1923	30 VII 1947	25 XI 1947
133	Kowalik	Jan	Józef	8 IX 1928	10 XII 1950	31 VII 1951
134	Kozioł	Wanda	Tomasz	9 X 1926	1 X 1947	1 XI 1947
135	Krakoś	Franciszek	Kacper	30 III 1921	20 X 1945	24 VII 1946
136	Krupa	Józef	Andrzej	21 II 1920	10 V 1951	31 XII 1953

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

137	Kubisztal	Tadeusz	Jan	7 VIII 1926	15 IX 1947	28 II 1951
138	Kuc	Antoni	Tomasz	20 IV 1928	1 VII 1947	11 IX 1947
139	Kuduk	Stanisław	Tomasz	1 VI 1927	25 II 1953	31 VIII 1954
140	Kuna	Franciszek	Wojciech	17 VIII 1926	10 X 1953	31 III 1955
141	Kus	Ignacy	Kazimierz	7 III 1909	19 VII 1945	1 III 1947
142	Kusiak	Alfred	Władysław	23 IV 1928	1 IV 1956	31 XII 1956
143	Kuśnierz	Kazimierz	Józef	1 I 1928	5 XI 1951	31 IV 1952
					1 IX 1953	31 XII 1954
144	Kuzara	Jan	Stanisław	8 VII 1927	1 VII 1948	27 II 1955
145	Kwiatkowski	Zdzisław	Marian	10 XII 1923	12 II 1945	28 V 1945
146	Kwolek	Kazimierz	Władysław	13 V 1927	1 IV 1950	3 X 1950
147	Lech	Aleksander	Franciszek	17 VII 1912	9 VII 1948	30 V 1949
148	Lenart	Stanisław	Jan	20 I 1923	17 X 1945	1 XII 1945
149	Leńczyk	Józef	Stanisław	19 II 1925	3 VII 1945	14 VII 1948
150	Leś	Aniela	Władysław	4 IV 1932	1 V 1952	31 I 1955
151	Leško	Stanisław	Tomasz	6 X 1912	15 VI 1946	30 XI 1946
152	Lewicki	Józef	Wawrzyniec	24 IX 1927	10 XI 1950	31 VIII 1952
153	Lubas	Mieczysław	Stanisław	10 XI 1928	15 X 1948	30 IX 1949
154	Łężny	Jan	Franciszek	27 VI 1917	2 XI (?) 1944	22 V 1945
155	Łuszczyc	Jan	Szymon	20 IV 1917	5 V 1946	25 IV 1948
156	Mach	Franciszek	Józef	20 VIII 1921	6 IV 1945	3 IX 1945
157	Maczuga	Leon	Stanisław	12 VI 1906	30 VI 1945	27 II 1955
158	Maczuga	Roman	Stanisław	3 II 1916	24 I 1951	31 I 1956
159	Magoń	Władysław	Walenty	27 X 1912	21 III 1945	26 IV 1945
160	Majcher	Edward	Jan	19 II 1927	1 IV 1950	30 XI 1950
161	Majewski	Kazimierz	Dymitr	20 XI 1891	1 VI 1947	1 I 1953
162	Małecki	Marian	Michał	20 I 1925	1 VII 1954	30 XI 1955
163	Marchut	Adam	Antoni	24 I 1925	4 VII 1949	31 V 1953
164	Marcinek	Helena	Władysław	5 XI 1922	8 VI 1948	15 II 1949
165	Marciniak	Zygmunt	Józef	22 III 1925	17 V 1947	31 XII 1949
166	Markowicz	Stanisław	Jan	21 III 1922	1 I 1945	17 V 1947
167	Markowicz	Władysław	Walenty	5 IX 1923	24 II 1945	1 I 1947
168	Miazga	Jan	Adam	30 III 1923	19 VII 1945	17 X 1945
169	Miąsik	Władysław	Augustyn	17 VII 1924	1 II 1952	30 IV 1952
170	Michałek	Marcin	Franciszek	4 II 1926	20 V 1946	9 VIII 1950
171	Michałowicz	Edward	Antoni	16 XII 1921	7 VII 1945	30 IV 1949
172	Michniewski	Jan	Walenty	23 XI 1927	15 X 1953	31 XII 1956
173	Michno	Zofia	Jan	25 X 1927	1 I 1946	15 XII 1951
174	Misiołek	Józef	Jakub	8 VI 1922	17 X 1945	1 III 1947
175	Motyka	Bolesław	Wojciech	26 I 1922	28 X (?) 1944	13 I 1945
176	Motył	Grzegorz	Michał	8 XI 1910	6 XII 1944	23 V 1945
177	Mularz	Stanisław	Jan	18 II 1916	1 XI 1948	28 II 1949
178	Najda	Zdzisław	Ignacy	27 X 1926	1 I 1954	28 II 1955
179	Nalepa	Tadeusz	Andrzej	5 VII 1926	15 III 1947	30 IV 1952
180	Naróg	Stanisław	Józef	25 IV 1925	4 I 1945	7 V 1945
181	Ner	Jan	Florian	4 VIII 1926	25 I 1950	30 I 1955
182	Nikiel	Krzysztof	Tadeusz	26 VIII 1930	25 I 1953	31 V 1953
183	Noga	Władysław	Józef	10 XII 1927	20 X 1944	19 V 1945
184	Noga	Zbigniew	Józef	10 XII 1925	16 V 1945	21 X 1946
185	Olechowski	Władysław	Ignacy	27 V 1922	1 IX (MO?) 1944	30 III 1945

Struktury

Lp.	Nazwisko	Imię	Imię ojca	Data urodzenia	Okres zatrudnienia	
					Data rozpoczęcia	Data zakończenia
186	Ostrowski	Stanisław	Marcin	27 I 1919	1 IV 1953	30 XII 1953
187	Pacia	Ignacy	Jan	9 XI 1923	1 XI 1949	30 IV 1952
188	Pacyna	Józef	Adam	1 VIII 1922	1 XII 1946	31 III 1955
189	Paczocho	Roman	Józef	9 XII 1917	10 VII 1945	17 X 1945
190	Pajer	Wojciech	Józef	6 VII 1924	17 X 1945	15 V 1946
191	Paluch	Augustyn	Józef	27 IV 1929	15 VII 1946	30 IX 1949
192	Paluch	Henryk	Mateusz	20 VIII 1926	1 XII 1947	25 X 1949
193	Paluszkiewicz	Bronisław	Franciszek	2 IX 1924	1 V 1949	31 I 1951
194	Panek	Władysław	Jan	3 XI 1916	1 III 1946	31 V 1946
195	Papierz	Kazimierz	Antoni	23 I 1926	30 IV 1947	30 III 1948
196	Paško	Ignacy			1 I 1949	
197	Paško	Jan	Stanisław	20 V 1920	28 X 1944	13 I 1945
198	Pawlak	Kazimierz	Teofil	3 III 1924	4 X 1944	20 IX 1945
199	Persak	Eugeniusz	Józef	2 VII 1926	10 VII 1949	30 VI 1950
200	Pękala	Franciszek	Jan	9 IX 1896	20 VII 1946	25 VII 1946
201	Piątkowski	Julian	Feliks	20 V 1923	18 I 1945	21 I 1945
202	Pisarek	Antoni	Marek	13 VI 1924	1 III 1950	7 XI 1952
203	Pisz	Maria	Feliks	13 XII 1933	27 IV 1950	31 VIII 1952
204	Płoszaj	Mieczysław	Franciszek	18 I 1916	28 VII 1945	29 VIII 1945
205	Pociask	Józef	Piotr	18 III 1927	1 IX 1951	31 I 1956
206	Pomes	Karol	Jan	29 IX 1911	11 X 1944	21 VI 1945
207	Porada	Józef	Stanisław	31 X 1930	15 III 1951	5 VIII 1953
208	Preisner	Zofia	Władysław	17 IV 1917	1 I 1946	1 VII 1946
209	Preizner	Michał	Józef	10 X 1912	I 1945	30 XI 1946
210	Prokop	Piotr	Władysław	7 VII 1907	26 V 1945	15 VII 1945
211	Pruś	Genowefa	Wojciech	15 III 1931	1 II 1949	31 XII 1950
212	Ptak	Józef	Tomasz	14 II 1919	9 IV 1945	24 V 1945
213	Pusz	Michał	Marek	25 X 1908	26 III 1945	1 VII 1946
214	Rak	Marian	Jan	10 VI 1926	1 III 1953	15 X 1953
215	Rak	Mieczysława	Ignacy	20 IV 1934	1 VI 1954	31 I 1956
216	Rak	Władysław	Jan	24 V 1923	5 VII 1946	1 VIII 1947
217	Rakoczy	Władysław	Zofia	20 I 1930	1 II 1949	19 V 1950
218	Reczek	Antoni	Franciszek	4 XI 1926	1 X 1948	1 XII 1948
219	Rejman	Antoni	Walenty	7 III 1917	9 IV 1945	31 XII 1946
220	Rejman	Bolesław	Stanisław	6 V 1919	13 II 1951	31 I 1956
221	Rejman	Ignacy	Antoni	25 XII 1911	24 III 1951	30 IX 1955
222	Rejment	Stanisław	Andrzej	3 IV 1922	15 III 1947	29 IV 1949
223	Roja	Stanisław	Kazimierz	9 X 1926	15 XI 1949	14 IV 1950
224	Rojek	Edward	Piotr	14 IV 1930	20 I 1954	30 XI 1954
225	Rostkowski	Karol	Piotr	3 II 1910	26 I 1945	23 V 1945
226	Rusin	Stanisław	Piotr	22 III 1924	15 V 1947	30 IX 1948
227	Rydz	Maria	Jan	9 IX 1930	10 IV 1948	31 XII 1949
228	Rzońca	Stanisława	Stanisław	1 V 1933	15 VIII 1952	30 VI 1954
229	Rżany	Mieczysław	Walenty	8 X 1926	1 I 1950	28 II 1950
230	Sawicki	Stanisław	Stanisław	12 VIII 1922	15 IV 1947	30 IX 1947
231	Serafin	Michał	Józef	24 IX 1919	22 VI 1947	30 IX 1948
232	Sieradzki	Augustyn	Jan	26 XI 1929	19 VII 1949	25 VIII 1953

Struktura organizacyjna Powiatowego Urzędu Bezpieczeństwa...

233	Sierżęga	Stanisław	Franciszek	22 VII 1924	2 VII 1945	1 X 1947
234	Siuśta	Stanisław	Jan	27 VIII 1929	25 V 1951	14 IV 1956
235	Skiba	Piotr	Wojciech	27 VI 1895	6 VI 1945	15 XII 1945
236	Skórski	Romuald	Józef	4 II 1913	28 VII 1945	1 IV 1946
237	Sławek	Maria	Józef	27 II 1927	15 XI 1951	31 III 1955
238	Sobieski	Franciszek	Stefan	16 IX 1926	15 I 1951	31 I 1954
239	Sobusiak	Adam	Tadeusz	22 II 1926	1 II 1951	15 I 1953
240	Sobusiak	Janina	Waleria	9 VI 1932	20 III 1951	15 XII 1953
241	Sowa	Karol	Tomasz	6 VI 1925	20 X 1944	23 V 1945
242	Srokowski	Michał	Szymon	28 X 1909	10 IV 1945	1 VIII 1945
243	Staroń	Stanisław	Józef	11 V 1924	1 VII 1946	30 VIII 1946
244	Stasiak	Marian	Mieczysław	27 V 1920	23 V 1946	25 VI 1946
245	Stefaniak	Edward	Józef	2 IV 1920	20 VII 1947	31 VIII 1949
246	Stokłosa	Marian	Ignacy	4 VIII 1912	15 X 1944	30 XI 1945
247	Stopyra	Jan	Jan	17 VIII 1926	2 VII 1945	9 X 1945
248	Stopyra	Józef	Michał	17 II 1923	9 VII 1945	14 I 1951
249	Stopyra	Stanisław			9 VII 1945	
250	Stryczek	Alfred	Jakub	22 VIII 1919	28 X 1944	15 VI 1946
251	Strzałka	Maria	Jan	23 III 1934	1 XI 1953	14 I 1954
252	Strzępka	Zofia	Jan	25 X 1927	1 I 1946	15 XII 1951
253	Sudoł	Stanisław	Piotr	18 IX 1928	1 I 1954	31 III 1955
254	Sura	Władysław	Jacenty	2 IV 1920	20 X 1949	31 X 1951
255	Suska	Kazimiera	Franciszek	22 IV 1922	11 X 1944	30 IX 1947
256	Suski	Józef	Jan	17 I 1920	20 XI 1946	30 IX 1947
257	Szafrański	Kazimierz	Józef	17 I 1925	1 VI 1947	31 I 1949
258	Szapski	Stefan	Franciszek	4 VII 1928	1 VII 1952	16 IX 1954
259	Szczepanik	Józef	Michał	27 III 1905	14 IX 1944	13 XII 1946
260	Szczęch	Stanisław	Kacper	29 V 1926	1 IX 1948	30 IX 1949
261	Szczęch	Stanisław	Leon	9 XII 1927	31 I 1947	30 IX 1947
262	Szopa	Władysław	Paweł	22 VI 1914	17 X 1945	31 III 1955
263	Szyller	Kazimierz	Ignacy	17 IV 1916	18 I 1945	21 I 1945
264	Szwarczyk	Stefan	Marian	6 III 1927	17 X 1945	20 I 1946
265	Tadla	Maria	Stanisław	9 III 1923	1 VIII 1946	30 IX 1946
266	Tejchman	Michał	Stanisław	24 VIII 1906	17 III 1945	20 XI 1945
267	Tobiasz	Stanisław	Wincenty	15 IV 1921	5 II 1947	1 X 1947
268	Troncik	Antoni	Filip	8 VI 1922	1 X 1947	31 X 1949
269	Wach	Tadeusz	Stanisław	22 X 1924	18 I 1945	21 I 1945
270	Wała	Edward	Michał	8 IX 1924	20 VII 1946	30 IV 1947
271	Wańczak	Stanisław	Józef	5 VI 1910	1 I 1949	28 II 1953
272	Wawrzaszek	Jan	Roman	24 VII 1924	26 VII 1945	1 IX 1946
273	Wawrzkowicz	Józef			20 X 1949	
274	Wąsacz	Marian	Bronisława	1 I 1931	6 IX 1949	31 XII 1950
275	Wesołowski	Wincenty			1 I 1949	
276	Widurek	Stefan	Franciszek	5 X 1925	20 III 1947	30 VI 1947
277	Wierdak	Tadeusz	Katarzyna	10 VI 1922	17 X 1945	16 V 1946
278	Wilk	Władysław	Wojciech	30 VIII 1914	15 IX 1952	31 III 1955
279	Winnicki	Franciszek	Piotr	25 VI 1927	8 VII 1953	31 I 1956
280	Witalec	Edward	Marcin	27 VI 1927	1 VI 1947	14 XII 1949
281	Wojak	Stanisław	Anny	20 VIII 1924	16 III 1951	31 XII 1955
282	Wojnar	Antoni	Michał	6 IV 1912	27 XI 1945	10 III 1946

Struktury

Lp.	Nazwisko	Imię	Imię ojca	Data urodzenia	Okres zatrudnienia	
					Data rozpoczęcia	Data zakończenia
283	Wojnar	Józef	Stanisław	7 IX 1929	20 IV 1949	31 VIII 1949
284	Wojtusik	Julian	Władysław	2 VIII 1917	19 IV 1946	24 VI 1946
285	Woźnik	Maksymilian	Wojciech	16 VII 1929	1 IV 1949	9 V 1950
286	Wróblewski	Kazimierz	Mieczysław	14 VI 1919	15 VI 1945	3 IX 1945
287	Zbrożek	Kazimierz	Marian	9 VII 1924	1 V 1946	8 I 1947
288	Zembroń	Jan	Walenty	24 V 1916	14 III 1945	17 X 1945
289	Ziaja	Aniela	Kazimierz	16 XI 1925	15 X 1951	31 V 1952
290	Zienkiewicz	Czesław	Stefan	11 XI 1923	1 IX 1946	1 X 1948
291	Zierkiewicz	Marian	Julian	10 VIII 1934	20 IV 1956	30 IX 1956
292	Zięcina	Stanisław	Izidor	21 VIII 1901	1 V 1952	31 VIII 1953
293	Zys	Adam	Henryk	19 IX 1901	1 VIII 1946	1 VI 1947
294	Żylińska	Janina	Walenty	21 VII 1914	1 II 1947	30 VI 1950

Źródło: AIPN Rz, Rozkazy personalne MBP; WUBP; Kartoteka ewidencyjna funkcjonariuszy bezpieczeństwa publicznego.